

Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelci: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Podružnica: Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Račun: za ljubljanske pokrajine pri pošto-
lokalnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti. Cori Post. No 11-3118
IZKljučno ZASTOPSTVO za oglašje iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročila: vsakega meseca Lir 18,-
za lacumstvo vključno s »Ponedeljskim Ju-
tro« Lir 36,50.

Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5. telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Odbit sovražnikov napad na tuniškem bojišču

Spopadi oklopnih oddelkov v zapadni Tripolitani
Živahno udejstvovanje osnega letalstva
Bombardiranje Bone in Alžirja

Glavni stan italijanskih oboroženih sil je objavil 27. januarja naslednje 977. vojno poročilo:

V zapadni Tripolitani omejeni spopadi obojestranskih oklopnih motoriziranih oddelkov. Napad, ki so ga podpirali bojni vozovi in sunki oklopnih sredstev proti našim postojankam v tuniškem odseku, so bili odbiti.

Naši lovci so v spopadu v zraku uničili ameriško dvomotorno letalo. Trije člani posadke so bili ujeti.

Nemški lovci so med posrečenim napadom na nasprotnikovo letališče zažgali na tleh štiri druga letala.

Skupine italijanskih bombnikov so ponovno zalele pristanišče naprave v Boni in Alžiru. Med drznimi ponočnimi poleti nad zapadnim Sredozemjem je naše torpedo letalo zadelo s torpedo parnik srednje nosilnosti, ki je plul v konvoju.

Včeraj popoldne in ponoči so sovražnikova štirimotorna letala skušala napasti Messino. Protiletalska obramba je napadalec onemogočila polet nad stanovanjski okraj. Prisilila jih je, da so zmetali tovor bomb v morje in na bližnje kraje.

Skoda ni težka. Topovski izstrelki so zadeli dve letali, ki sta treščila na zemljo, eno vzhodno od San Granierija, drugo pa zapadno od Pelara.

Davi je nekoliko pred zoro eno letalo priletelo nad Napoli. Iz največje višine je odrglo nekaj bomb, ki so padle v okolico Torre del Greco. Zadelo sta bili dve kmečki hiši. Poročajo, da sta med ranjenci dva kmeta.

Eno našo letalo se ni vrnilo na oporišče.

Nemški tisk o uspehih italijanske mornarice

Berlin, 27. jan. s. Vsi jutranji listi objavljajo z velikim poudarkom sredi prvih strani, kakšne uspehe je dosegla italijanska mornarica v borbi s sovražnikom od pričetka sovražnosti. V 30 mesecih, kolikor časa je Italija v vojni, so edine italijanske mornarice krepko prispevale k naraščajočemu oslavljenju sovražnikove vojne in trgovske mornarice. Potopile so v celoti 322 ladij vseh vrst in tonaže. Listi poveličujejo ob prvi priliki ponovno hrabrost italijanskih posadk.

Proslava osvobodilnega pokreta Indije

Borba za neodvisnost Indije se bo nadaljevala do popolne osvoboditve izpod angleškega jarma

Berlin, 26. jan. s. Na pobudo »Centrale svobodne Indije« je bila danes proslavljena obletnica neodvisnosti Indije. Indijska kolonija v Berlinu in razne indijske osebnosti iz ostalih evropskih držav so se zbrale okrog Boseja, voditelja gibanja za indijsko neodvisnost in bivšega predsednika vseindijskega narodnega sveta. Svečanosti so se udeležile številne druge nemške osebnosti in zastopniki zaveznikov in prijateljskih narodov. Prečitani so bili znani manifest za neodvisnost, ki ga je izdal v decembru 1929 vseindijski narodni kongres in ki je odletel čista vsako leto 20. januarja ob obletnici indijske neodvisnosti. Zadnje poglavje te zgodovinske listine, ki je že tedaj naznanila boj proti angleški vladavi z vsemi zakoniti sredstvi in brez nasilja, odobrava zdaj vsakršno sredstvo, ki je potrebno za doseg neodvisnosti. Po prečitani poslanice je govoril Čandra Bose in poudaril, da je sedanja borba samo nadaljevanje borbe, ki so jo pričeli leta 1857 muslimani in Indijci Ome-ni, ki je Anglija še naprej »očuje in v la-da« ter ščeva k notranjim sporom v državi. Poleg Indijcev stremi tudi vse arabski svet po svobodi. Zaključil je: Stopamo v fazo obojestrane borbe proti angleški nadvladi in je ne bomo prenehali, dokler ne bomo dosegli svobode.

Pariz, 26. jan. s. Ob navzočnosti nemškega veleposlanika in zastopnikov italijanskega in japonskega veleposlanstva ter francoske vlade je bil danes v Parizu proslavljen narodni praznik Indije. Čandra Bose in Rana Rao sta govorila pred veliko množico občinstva iz političnih in novinarskih krogov proti barbarskemu vladanju Angležev v Indiji, izražajoč prepričanje, da bo zmaga sil trojnega pakta uničila angleški imperij in vrnila Indiji neodvisnost. Ob koncu je bila prečitana ob odobravanju navzočih Bosejeva poslanica indijskemu narodu.

Bangkok, 26. jan. s. Nad 5.000 članov lige za neodvisnost Indije se je udeležilo velikega zborovanja pod predsedstvom Beharja Boseja. V soglasno sprejeti resoluciji se poziva vse indijski narod, naj se upre angleškemu jarmu ter si zagotovi svobodo in neodvisnost.

Anglija ne more obvladati položaja

Tokio, 27. jan. s. List »Mainit« poudarja, da Anglija ne more obvladati položaja v Indiji in je prisiljena zateči se k politični intervenciji Amerike, kajti borba nacionalistov je vedno jačja, čeprav je večina indijskih voditeljev v ječi. Ta borba se kaže v vsakodnevnih sabotažnih dejanjih. Naj zadošča dejstvo, da so kolektivne globe vlade podkralja o 18. avgusta do konca decembra znašale 25 milijonov rupij. List omenja ptozame milijonske polkurse za spravo z nacionalistično stranko, kajti dokler ta ne bo dosežena, zahteva samo nadzorovalna služba na indijskih železnih linijah manj kakor 100.000 ljudi, katerih ni mogoče zaradi tega poslati na birmansko fronto.

Na Wewelovo pobudo je podkralj obiskal v decembru Nehrua, ki je pa zahteval, da se najprej ameriške čete umaknejo iz dežele in da se osvobodijo vsi politični ječniki. List končno poudarja, da so Anglieži v skrbih zaradi Rooseveltovega vdiranja v deželo, kar ne more prinesiti ničesar dobrega. Številni ameriški strokovnjaki niso dosegli predvidenih ciljev, kajti proizvodnja železa in jekla je bila manjša kot leta 1941. Premogovniki v pokrajinah Behar, Bengalija in Orisa, ki so prej dajali 90% indijske proizvodnje, so lani zaradi sabotaže in stavk dali samo 18 milijonov ton. Zaradi tega je mnogo jeklarn ustavilo delo.

Kitajski general o potrebi sodelovanja z Japonsko

Sanghai, 26. jan. s. Kitajski general, ki je s svojo divizijo, sestojajočo iz 40.000 vojakov, prestopil na stran Vangčingveje vlade, je sedaj utemeljil in opravičil svoje dejanje. Dejal je: Ko sem se lani boril

proti Japoncem, sem bil prepričan, da hoče Japonska uničiti Kitajsko, sedaj pa sem prišel do spoznanja, da se Japonska ne bori samo za svoj obstoj, marveč tudi za obstoj azijskih narodov, da jih osvobodijo angleškega in ameriškega jarma.

Nezaupanje Čangkajškove Kitajske do Amerike

Lizbona, 26. jan. s. Revija »Time« ugotavlja v ostrem komentarju, da je Bela hiša precej grobo ravnala v čungkinško Kitajsko. Kitajsko vojaško mislijo, ki je nedavno prispela v Washington pod vodstvom generala Siugšja, je Čangkajšek v začetku januarja odločil v domovino. Čungking ni dal nobenih pojasnil glede odpoklica, kar pa tudi ni potrebno. Od pričetka se nihče ni znebil z mislijo, da v Washingtonu. Kitajski oficirji so izročili svoja poverljiva pisma in to je bilo prvič in zadnjič, da so prišli v stik z ameriškim oblastmi. Kitajce niso poklicali k nobenemu raportu o strateškem položaju na Pacifiku. Končno so Azijo izgubili potrpljenje in so odšli. Neki kitajski pisatelj pa je trpko pripomnil, da je medsebojno zaupanje med Ameriko in Kitajsko začelo upadati.

Prebivalstvo šantunga proti čungkinški vladi

Kanton, 25. jan. s. Guverner pokrajine Kvantung je izjavil tisku, da prebivalstvo šantunga z vsemi naporii prispeva k ugodnemu nadaljevanju vojne za Veliko vzhodno Azijo. Pokrajinska vlada si prizadeva po navodilih osrednje vlade za zboljšanje svojih lastnih oboroženih sil in za zboljšanje uprave. Guverner je omenil napore za povečanje poljedelske proizvodnje in pripomnil, da so se popolnoma ponesrečili poizkusi čungkinške vlade, s katerimi je hotela motiti šantunške finance, ki je oddala v promet velike količine starih kitajskih dolarjev.

Barbarski angleški napad na prebivalstvo Ranguna

Tokio, 26. jan. s. Sovražnik je včeraj podnel napad na Rangun. Bombe so padle na nevojaške objekte. Med civilnim prebivalstvom so bile izgube. Sovražnik je pa drago plačal svoj barbarski napad zaradi junaštva nekega mladega japonskega letalca višjega nerednika Toma Anabukija, ki se je dvignil s svojim lovcom ter mu je uspelo drugo za drugim sestreliti kar 6 sovražnih letal.

Težavno sporazumevanje med Anglosasi in Francozi

Lizbona, 27. jan. s. Roosevelt in Churchill sta se s svojimi generalnimi štaboma sestala v Casabanci, kamor sta poklicala tudi De Gaulleja in Girauda in jima naložila, naj se sporazumejo, kar vse potrjuje, kako hudi so spori in težkoče položaja v severni Afriki. Na tej konferenci, ki je trajala 10 dni, so bile izmenjane poslanice s Stalinom in Čangkajškom, ki sta bila sicer povabljena na konferenco, ki pa sta odgovorila, da se ne moreta oddaljiti iz svojih držav. Konferenca Roosevelta in Churchilla, ki je bila po uradnem poročilu samem zelo delovna in naporna, potrjuje, kako številne so težkoče, s katerimi se morajo zavezniki boriti, da bi dosegli enotno skupno vodstvo.

Strogo racijoniranje živil v Ameriki

Buenos Aires, 26. jan. s. Iz Washingtona se doznava, da je tajnik poljedelskega ministrstva Wihard v svojem letnem poročilu zahteval, naj se strogo racijonirajo živila, kajti sicer prebivalstva ne bo mogoče več oskrbovati. Zaradi pomanjkanja delovne sile bo zelo težavno zadostiti minimalnim potrebam v l. 1943 glede prehrane. Pomanjkanje proizvodnje bo škodilo tudi oskrbi Avstralije in Anglije ter srednje Amerike, ki bodo zaradi pomanjkanja brodovja še bolj hudo prizadeta.

Velika zimska bitka na vzhodu

Stalingrajska posadka je razbila sovražnikov vdor — Odbiti sovjetski napadi med Maničem in Donom ter zapadno od Voroneža

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 27. jan. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Velika zimska bitka na vzhodni fronti se nadaljuje z nezmanjšano silo in se razširja na nadaljnja ozemlja.

Se za borbo sposobni deli 6. armade se v ruševinah Stalingrada z uporabo vseh obrambnih sil branijo proti neprestanim napadom sovražnika na zemlji in v zraku ter vožejo sile več sovjetskih armad. Sovražna skupina, ki se ji je posrečilo vdreti v mesto, je bila v ostrih bojih razbita.

Na ozemlju Kubana potekajo lastni pokreti po načrtu. Sovražni napadi zapadno od Maniča so bili zopet v protinapadih odbiti. Napad nemških divizij med Maničem in Donom je ob močnem sovražnem odporu pridobil nadalje na ozemlju.

Sovražni poskusi preprečiti izgradnjo obrambne fronte zapadno od Voroneža in poskusi, da bi se z močnimi pehotnimi in oklopnimi silami dosegel vdor, so bili krvavo odbiti.

V bitki južno od Ladoškega jezera so bili močni sovražni oklopi in pehotni oddelki, ki so na nekaterih mestih po desetkrat, drugod pa po osemkrat prešli k napadu, od naših čet odbiti z največjimi izgubami. Posamezni manjši vdori so bili takoj odstranjeni. Letalstvo je razbremenjevalo kopno vojsko z močnimi napadi na sovržne boje postojanke in oskrbovalni promet. Lovska letala so v petih dneh južno od Ladoškega jezera sestrelila 97 sovražnih letal ob eni lastni izgubi.

V severni Afriki samo delovanje izvidnic. Letalstvo je v Tunisu bombardiralo sovražne motorizirane oddelke in na nekem letališču uničilo ali poškodovalo večje število bombnih letal.

Ob obalah Alžira je bila zažgana velika sovražna transportna ladja.

Pri dnevnih in nočnih prodorih na zasledeno zapadno ozemlje je sovražnik izgubil 9 letal. Posamezni sovražni bombniki so v pretekli noči s kisljivo škicarskega

Vztrajna borba stalingrajske posadke

Berlin, 26. jan. Divja silovitost ruskih napadov na postojanke pri Stalingradu je še vedno v ospredju vojnih dogodkov na vzhodni fronti. Odkar se je sklenil obroč okoli grenadirjev nemške 6. armije ter rumunske in slovaške pehote, ki so soudeleženi pri tej veliki žrtvi in slavi te sijajne epizode, je pritisk sovjetskih vojsk še neizmerno narasel in je od ure do ure hujši.

Železna toča, ki pada na okope, na zaklonišča in na gnezda, kjer žde obleganci, odločni na boj do zadnje krogle in do zadnjega vzdihljaja, je stalno gostejša, ker nastopajo vedno nove baterije močnejših metalev bomb in težkih strojnic, ki jih je sovražnik postavil v prvo črto. Na ruski strani se da ugotoviti divja odločitev, da se za vsako ceno prežene zavezniška posadka iz Stalingrada in da se tako čim prej za-ključi poglavje, ki bo postavilo v čudovito luč vojaški duh in borbene vrline vojakov nove Evrope. Priznati pa je treba, da tudi zaključek tega poglavja ne bo niti najmanj vplival na splošni položaj. Kljub poslastem usredotočenju ognja, kljub slepemu besu, ki ga očitujejo množice Azijatov, petstisanih v napad na razvaline, med katerimi živi žilav odpor in nadčloveška volja, branilci Stalingrada nikakor ne mislijo na predajo. To je prizor, ki vsakogar prevzema z občudovanjem in spoštovanjem do teh nekoliko tisočev ljudi, ki imajo, stisnjeni med ostanki uničenega mesta ter v sruču groznega pekla še vedno v sebi dovolj poguma za uporno borbo.

Boj traja dan in noč. Smrt neprestano visi nad glavami, pokritimi z jeklenimi šlemi, ter vsak trenutek pade na koga in ga vrže na zemljo, toda vse to ne more zlomiti duha ostalih. Od najnižjega vojaka do generala se vsi bojujejo z isto vneto in z istim pogumom, ki ga so bili pokazali v prvih trenutkih sovražne ofenzive. Doselej je posadka odklonila vse pozive k predaji in vsi predlogi za ustaveitev sovražnosti, ki so bili do neke mere ugodni za posadko in ki jih Moskva razširja med obkoljene branilce z velikanskimi zvočniki, so ostali brez odgovora, bolj rečeno, na vsak poziv k predaji so obkoljenci odgovorili z ojačanim streljanjem.

Neenaka borba pešice zaveznikov, ki so se zarezali, da ne bodo sneli zastave proti-bojevnika na bregu Volge, se zdi, da ne bo mogla imeti za Ruše ugodnega poteka, dasi tratio svoje ljudske sile in vojni material z izredno brezbrižnostjo. V zadnjih 24 urah se je prostor, ki ga imajo na razpolago obleganci, še zožil. Obramba se sedaj osredotočuje v srednjem in južnem delu mesta, dočim sta severni in vzhodni del mesta v posesti sovražnika. Tesnota površne obrambne fronte še bolj otežkoča vprašanje oskrbe po zraku, vendar pa izvršuje nemško letalstvo prave pravice čudeže ter meče na postojanke, ki jih drži 6. armija z rumunskimi in slovaškimi tovariši, velike množice živeča in municije. Nikoli doslej se še ni tako jasno pokazala vzajemnost med letalstvom in kopninsko vojsko.

Vprašanje, ki si ga mnogi zastavljajo ne samo v Nemčiji, je to, koliko časa bo lahko trajala ta napeta faza borbe, ki se razvija na razvalinah Stalingrada. Vsak odgovor bi bil nedvomno tvegan, gotovo pa je, da junaške čete ne bodo odložile orožja, dokler ne bodo izprane zadnje zaloge in dokler jim ne bo odvzeta zadnja možnost obrambe.

Na ostali vzhodni fronti so zabeležili od večera novo ojačenje sovjetske ofenzive. Zimska bitka je po vsej priliki stopila v svojo najostrejšo fazo. Sovražno poveljništvo se je menda odločilo, da vrže v boj vse razpoložljive ljudske sile in rgožine vojnega materiala, da bi doseglo odločilen

državnega ozemlja prileteli nad južno Nemčijo, ne da bi metali bombe.

Neko pristaniško mesto ob južnovzhodni obali Anglije in neki kraj v južnovzhodnem delu otoka sta bila včeraj napadena z bombami težkega kalibra.

Veliki uspehi nemškega letalstva

Berlin, 26. jan. s. Iz pooblaščenega vira se doznava, da so minolovke in mornariško protiletalsko topništvo sestrelili nad nizozemsko obalo 4 angleške bombnike. Lovci ter protiletalsko topništvo vojske in letalstva so od 19. novembra 1942 do danes sestrelili 1776 sovjetskih letal, med tem ko so bile nemške izgube neznatne.

Berlin, 27. januarja. s. Nemško letalstvo je včeraj doseglo posebne uspehe zlasti v operativnem področju na jugu Ladoškega jezera, kjer so lovci prestregli nekoliko oddelkov sovjetskih bombnikov, ki so se pripravljali, da napadejo nemške postojanke. Nemški lovci so se s sovjetskimi bombniki zapletli v dvoboje, v katerih je bilo sestreljenih 15 sovražnih letal. Major Hahn, ki je že odlikovan s hrastovim listjem k železnemu križu, je v tej akciji dosegel svojo 100. letalsko zmago.

V zadnjih petih dneh so nemški lovci v odseku med Ilmskim in Ladoškim jezerom uničili skupno 97 sovjetskih letal, med njimi mnogo bombnikov. V srednjem odseku vzhodne fronte se po današnjih vesteh še zmeraj razvijajo napadali in izvidniški boji, v katerih napadajo nemška letala sovjetske čete, prizadevajo sovražniku hude izgube in si nabirajo važnih informacij.

Četa grenadirjev je te dni napravila svoj 163. izvidniški pohod. Na neki drugi točki istega odseka so se napadali oddelki neke bavarske divizije iznenada približali sovražnikovim postojankam in zabil vanje najprej širok klin, ki so ga na pomoč prihiteli druge čete še izdatno razširile. V drugih bojih moža proti možu so bile sovražnikovo iztrgane važne postojanke. V tem primeru so se nemški vojski posluževali tudi ročnih bomb, napolnjenih z dinamitom. Nemški grenadirji so spustili v zrak 25 sovjetskih utrdbic, opremljenih z orožjem vsake vrste.

Finski letalski uspehi

Helsinki, 26. jan. s. Finsko vojno poročilo javlja: V zadnjih 24 urah se je finsko letalstvo zelo udejstvovalo. Z uspehom je

biolo bombardirano neko važno letalsko sovjetsko oporišče južno od Svira na Anuški fronti. Tuli v južnem odseku fronte v Vzhodni Kareliji je bila močno bombardirana neka vas, kjer so Sovjeti koncentrirali čete. Bilo je več zadetkov v polno in nastali so hudi požari. V zadnjih 24 urah ni bilo nič pomembnega na kopnih frontah.

Nemsejena nevarnost

Stockholm, 27. jan. s. Nevarnost, ki preti Veliki Britaniji od csnih podmornic, ter sredstva, primerna za odstranitev te nevarnosti, sta dve vprašanji, ki tvorita stalni predmet razprav v britanskih listih. V današnjih listih si razni pomorski strokovnjaki zastavljajo tale vprašanja:

»Ali se da nevarnost podmornic odstraniti s tem, da se našim tovarnim ladjam da večja brzina?« Vse kaže, da je brzina trgovskih ladij res eden izmed največjih čimbeljev pri polkusu, da se to vprašanje reši v celem obsegu. Merodajni britanski krogi pravijo, da je Nemčija med sedanjo vojno izvršila orjaške korake, kar se tiče izpopolnitve tipov podmornic. Najnovejši tipji imajo srednjo hitrost na površini preko 20 vozlov, da lahko dohite vsako trgovsko ladjo, in so celo hitrejši kakor velik del zavezniških vojnih ladij, ki čuvajo konvoje. Razen tega je potopitev nemške podmornice postala silno težavna, ker so nemške podmornice opremljene s tako močnim oklepom, da jih lahko poškoduje samo globinska bomba, ako je njen zadetek točen. Strojnice in topovi manjšega kalibra nimajo n'kakega učinka pri teh oklepih. Ti novejši tipji se tudi hitreje potaplajo, imajo večji akcijski polmer ter bolj popolne priprave za prisluskovanje. Kar se tiče števil nemških podmornic, ki so sedaj v službi, slutijo razni pomorski strokovnjaki, da jih ima Nemčija 700, dočim se z vso naglacio grade še nadaljnje.

Sijajen uspeh akcije za ljudska stanovanja

Rim, 26. jan. s. Pospesevanje ljudskih gradenj v 20 letih fašistične dobe je imelo tele uspehe: Do leta 1922, so ustanove za ljudske hiše zgradile 22.733 stanovanj s stroški 326.503.153 lir. Od 28. oktobra 1922 do 28. oktobra 1942 so ustanove za ljudske hiše zgradile 102.212 stanovanj s stroški 3.069.896.629 lir. Do 28. oktobra 1942-XXI. je v novozgrajenih dobilo stanovanje 570.421 oseb. Od leta 1935-XXIII. ko so bili zavodi za ljudske hiše reformirani, je bilo zgrajenih 42.482 zgradb s stroški 1277 milijonov 343.919 lir.

Četrta obletnica osvoboditve Barcelone

Barcelona, 27. jan. s. Mesto Barcelone je danes praznovalo četrto obletnico osvoboditve. Navdušenje meščanov je bilo nepopisno. Ob navzočnosti vojaških oblasti, stranknih starešin ter številne množice se je razvil veličasten sprevod čet in 50.000 falangistov, strumno izvežbah in navdušeno pozdravljajočih Caudilla. Po sprevodu je imel civilni guverner navdušujoč nagovor in naglašal, da barcelonsko prebivalstvo obnavlja voditelju priasega, da mu bo brezpogojno pokorno ter storilo vse za doseg do končne zmage. Kasneje je bila posebna slovesnost, posvečena Sinji diviziji. Med slovesnostjo je občina izročila 500 vojakom, ki so se vrnili z vzhodne fronte, zastavico in srebrno svetinjo mesta Barcelone. V zvezi s tem se je zvedelo, da je iz Barcelone odšla na rusko fronto nova ekspedicija prostovoljcev Sinje divizije. Odhajajoči vojski so bili na kolodvoru pristrčno pozdravljeni.

INSERIRAJTE V »JUTRO«

V stepi ob Donu

V daljni stepi polnjega Dona vlada že tedne in tedne trdi zakon druge vojne zime na vzhodu, na katero so boljševidni očividno še enkrat postavili svoje upanje — piše nemški vojni poročevalec Kurt Blauhorn. Z velikimi množicami oklepnikov ter z omejenimi oddelki strelcev in konjnikov sluša sovražnik izsiliti prodor. Njegov cilj je Rostov, pristanišče ob izlivu Dona v Azovsko morje. Za izvedbo tega podjetja so si moskovski mogotci poiskali bivašča čističnega generala Sušenka, ki menja vili v zaupani mu nalogi, poskus svoje rehabilitacije. Temu je pripisal ogromno zlovanje boljševidne vojske, ne glede na izgube pred nemškimi postojankami. In s tem je zopet postal Don odsek, na katerem se bojujejo vroče borbe na vzhodnem bojišču, kjer prestajajo nemške čete silno preizkušajo obrambo.

Strahovito trde borbe

Vojna v stepi je izklesala podobe, ki so za drugo vojno zimo na vzhodu prav tako značilne, kakor je bila lanska izredno mizna zima. Ne brez vzroka imenujejo kosa, ki prastari prebivalci stope, Don reko »Don Ivanovič«, kar pomeni toliko kakor Ivanov sin. To reko obdaja mračna mitologija krvavih razporov in klasične življine Tarasa Bulbe in osvaječev Sibirije.

Z grozovito trdoto se odigravajo tudi sedanje borbe v stepah Dona, kjer je promet mogoč samo na nekaterih prometnih žilah. Te prometne žile so napadali cilji prve vrste. Kdor jih obvlada lahko doseže daleč naprej s svojimi oklepniki in napadalnimi oddelki, katerih ni mogoče več zaustaviti, kadar se razgibajo. Te prometne žile pa niso nobene trje ceste, kakor jih najdemo na severu ali na srednjem bojišču. To so čisto navadne razširjene stepne poti, do neke mere podobne potem v puščavi, ki se vijajo po sredi travnatih step. Kadar pristisne zmrznjena, vozijo po teh potih kakor po asfaltu, ampak samo, podnevi, kajti gorje vozaču, ki pripelje semkaj svoje vozilo ponoči! Samo majhen naklon na stran — in že zdirja vozilo v jarek, ali pa se preukane preko strmine v globokino.

Kakor lovke polpa obsegajo te prometne žile dalek in pusto ozemlje, v katerem

vidiš cela pokopališča oklepnikov in zbirke sestreljene ropotije bojnih voz. Tu so nagrmadeni celi kupi množestvene produkcijske boljševidne oboroževalne industrije, a kljub temu pošilja poveljnik sovjetske fronte na Donu, general Roganovskij v boj nove množice oklepnikov.

Mostišče držimo

Pri borbah z menjavajočo srečo se ni bilo mogoče izogniti temu, da so bili nemški pehotni oddelki časih po cele tedne odrezani od zaledja ter so bile prodirajoče skupine navezane same nase. Morale so vztrajati najtežje sovražne napade in jih odbijati. Tako so na primer grenadirji in topničarji več tednov držali neko važno mostišče, čeprav je sovražnik vdrl s severa in juga ter je skušal zapreti zvezo tudi proti zapadu. Nevarnost obkolitve je bila velika. Bojna skupina ni popustila, čeprav je imela komaj dovolj prostora za streljanje proti sovražniku. Vojski so morali prenesti hude omejitve. Dnevne porcije kruha so se krčile od dneva do dneva, kava in juha sta zmrznili v snegu in viharju, preden so prinesli hrano do vojakov v jarek.

Pet dni in pet noči so se borile prednje straže brez zamene v slobodni stepi. Ko se je potem do njih prebil oklepni oddelki ter jih nadomestil, je bilo prvo vprašanje grenadirjev, če so jim pripeljali kaj municije. Šele potem so se zanimali za hrano.

V blatu in poledici

Vojna v stepi ob Donu je grenadirja še tesneje priklenila k oklepniku, ki mu je postal »veliki brat«. Grenadir se je navadil otipati stegno, uporabljati oko in uho za pojave sovražnika. To ni lahka naloga. Pokrajina je silno enolična, brez dreves, fronta stori časih, da sedi vojak kakor v vreči. Posebno težka je služba izvišnikov ob vremenskih preobratih. Takrat brodi vojski v blatu na mrzli podlagi, tavajo kakor omanjeni okrog po poledici, časih pade kdo v lijak ali se zvali v jarek.

Kljub temu pa nihče ne odneha, kajti kakor povesod drugod, velja tudi tukaj pravilo, da je treba streti sovražnika ob Donu.

Tekme dela

Na sedežu Dopolavora ljubljanskega Fašija je predsednik Pokrajinskega Dopolavora zbral člane vodilne komisije »Tekme dela« za ljubljansko pokrajino. Sestanku so prisostvovali ljubljanski župan general Rupnik, zaupnik Vseučiliške organizacije n.ž. Carra, zaupnica kmetijskih gospodinj, Bongiovani, tajnik Pokrajinskega Dopolavora Liberati, predsednika Zveze delodajalcev in delavcev dr. Slokar in dr. Alujevič, strokovnjak za obrtništvo dr. Alešani, strokovnjak Zveze delodajalcev dr. Marchesoni ter ravnatelj tajništva Vseučiliške organizacije Martorelli kot tajnik.

Vodilna komisija je proučila odtiske pravičnika za »tekme dela«, ki bodo v Ljubljani v mesecih februarju in marcu. Te tekme bodo nekak dokaz tehnične sposobnosti mladega slovenskega delavskega osebja z namenom, da se izpopolnijo njihove delavne zmoglosti ter da mladina doseže zboljšanje svojega gospodarskega položaja. Pravilnik bo objavljen v prvih desetih dneh meseca februarja.

Članom LNO

Vsi vseučilišniki, vpisani v Ljubljansko Vseučiliško Organizacijo, ki še niso obnovili vpisa za leto XXI, se morajo pravčasno javiti na sedežu Vseučiliške Organizacije (Univerzitetna knjižnica — Turjaki trg št. 1), da plačajo članarino za leto XXI.

Za vse tiste, ki ne bodo obnovili članke izkaznice do 1. marca 1943-XXI, se bo smatralo, da so izstopili.

Nastopna avdiencia Kr. ministra na Danskem

Kodanj, 26. jan. s. Kr. italijanski minister na Danskem mark Paskuale Diana je bil danes sprejet v avdienci pri danskem prestolonasledniku regentu, kateremu je izročil svoja poverila pisma. Prestolonaslednik, ki je imel okoli vratu insignije reda Annunciate, je zadržal ministra Italije v prisrčnem razgovoru.

Genialna italijanska iznajdba

Lizbona, 26. jan. s. »Diario di Lisboa« objavlja članek na prvi strani, ki je posvečen napadalnim edincem italijanske mornarice, kakršne se uporabljajo v boju proti vojnim ladjam. Pred napadom v alžirskem pristanišču so bila ta sredstva uporabljena v napadih na edince, ki so bile zasidrane v Sudi, Malti, Aleksandriji in Gibraltarju. Sovražna mornarica čuti posledice teh napadov. Z najmanjšim osebjem je mogoče izvesti napade na edince velike tonaje. Napadalna sredstva so genialna italijanska iznajdba, ki uničuje sovražno brodogradnjo ter prodira v najbolj utrjena oporišča.

Sovjetske intrige v Južni Ameriki

Buenos Aires, 27. jan. s. Sovjetski poslanik Litvinov si zadnje čase močno prizadeva, da bi oživel diplomatske odnose med Sovjetsko zvezo in državami latinske Amerike. Washingtonska vlada pa v tem pogledu zelo podpira in pospešuje ustvaritev čim tesnejših zvez Južne Amerike z Moskvo. Tako je Litvinov že obravnaval tu vprašanje za urugvajskim zunanjim ministrom Quianjem, ki se muči v Zedinjenih državah, dočim je značilno, da Cile za naravnost govori o vzpostavitvi diplomatskih odnosov s Sovjetsko zvezo. Kolumbija je na tem, da sledi temu zgledu, tako Venezuela in Ekvador. Poznavalci političnega zakulisja zagotavljajo, da bo žid Litvinov v kratkem sam posetil države latinske Amerike, da pregleda prednje straže sovjetske revolucije.

Ameriško intriganje proti Bolgariji

Sofija, 26. jan. s. Vest, da je bil bivši ameriški poslanik v Sofiji Earle imenovan za mornarškega atašeeja v Turčiji s stalnim sedežem v Carigradu, so sprejeli bolgarski politični krogi z velikim zanimanjem, kajti splošno je znano, da je bil Earle, preden mu je Roosevelt poveljil diplomatske posle, trgovce. Tem bolj čudno je torej njegovo imenovanje za mornarškega atašeeja, kajti za upravljanje tega posla gospod Earle gotovo ni pristojen. Zanimivo je tudi, pravijo v bolgarskih političnih krogih, da je bil Earle degradiran, čeprav je osebn prijatelj Roosevelta, iz čina poslanika v poslaniškega atašeeja. Toda kdor pozna dejstvo, da je gospod Earle, ki je bil pred letom dni v Sofiji, bo razumel, da je edini namen tega imenovanja, da bo Earle prišel zopet s sumljivimi posli proti Bolgariji in proti balkanskim državam, kar je bila glavna značilnost njegove diplomatske misije v Sofiji.

Perast kriminalnosti v Angliji

Lizbona, 26. jan. s. V Angliji narašča v zadnjem času zločinstvo v vseh socialnih slojih. V prvih 11 dneh tega meseca je bilo v Londonu kar 27 oboroženih napadov. Napadalec doslej ni bilo mogoče izslediti. Ti in drugi pojavi moralnega in socialnega propadanja so zbudili vznemirjenje pri angleških oblastih, ki spoznavajo, da je vzrok takega stanja v zvezi z naraščajočim prihajanjem ameriških belih in črnih vojakov v Anglijo, ki v bistvu niso v angleški vojski, ampak bilancirajo negativne prispelav, pa tudi za angleški narod niso zgled kreposti. Angleška policija je morala izvesti ogromno racijo v okrajih z največjimi lonskimi parki dne 23. januarja popoldne. Ko prihaja tjaka največ ljudi. Bilo je aretiranih na tisoče oseb, med njimi črnoborci, angleški vojski, ameriški beli in črni vojski, vojski iz dominijonov, med njimi mnogo dezertirjev, sumljive ženske, begunce iz ženskih pomožnih zborov kakor tudi dečki od 12 do 16, leta starosti iz organiziranih tatinskih tolp. Obenem je bila racija v južnih in vzhodnih okrajih Londona. Kamor se je zateklo v ruševine od bombardiranja porušenih hiš na tisoče zločincev, ki so terorizirali prebivalstvo.

sijala. Lahko se reče, da je mnogovrstnost uniform še danes zelo mlakava, samo da se je pri sodobnih prilagodila vrstam orožja, ne da bi pri tem izgubila svojo privlačnost tudi za ženske spol.

Gospodarstvo

Italija na poti k samooskrbi

Pod gornjim naslovom prinaša gospodarski tednik »Südtid Echo« zanimiv članek, ki prikazuje velik uspeh Italije, v prizadevanju, da doseže čim popolnejšo avtarkijo v okviru nemško-italijanskega sodelovanja.

Ko je Italija stopila v vojno je bilo že naprej rešeno glavno vprašanje, namreč vprašanje prehrane. Ko je Duce z balkona palače Venezia izgovoril napoved vojne, je vedel, da Italije ni mogoče izstradati. Če pred vojno je Italija dosegla, četudi z velikimi žrtvami, izravnavo med proizvodnjo in potrošnjo najvažnejših živil. Pri tem je uspelo zagotoviti žito tudi znatnem prirastku prebivalstva, ki se ceni v zadnjih 20 letih na 7 milijonov duš. S tem je italijanska politika avtarkijskega gospodarstva dosegla pravi trijumf. Zavedati se moramo, da je Italija 1901. pridelala 48,8 milijona meterskih stotov pšenice, 22,7 milijona meterskih stotov koruze in 4,2 milijona meterskih stotov riža. Primerjalne številke za leto 1940. pa nam povedo, da je znašal v tem letu pridelavek pšenice 74,9 milijona meterskih stotov, pridelavek koruze 30,8 milijona meterskih stotov in pridelavek riža 7,9 milijona meterskih stotov. V zadnjih letih so se še pomnožila prizadevanja, da se dvigne kmetijska proizvodnja. Nadaljevala so se tudi dela za zboljšanje zemljišč. Tako se je bitka za pšenico nadaljevala in se laniški pridelavek ceni pri pšenici na 77 milijonov stotov, pri koruzi na 39 milijonov in pri rižu na 10 milijonov stotov.

Ta uspeh je bilo seveda mogoče doseči le na ta način, da je Italija napela vse sile in da je ukrepe za povečanje agrarne proizvodnje izdala po temeljito napravljenem načrtu. V letošnjem letu je uveljavljen tudi splošni obdelovalni načrt in se vsa setev vrši po načrtu in pod kontrolo. Spretno izmišljen in silajno delujoč sistem premij daje kmetu še posebno izpodbudo za povečanje proizvodnje. Sedaj sta v središču ukrepov za intenziviranje proizvodnje živinoreja in pridobivanje jedilnega olja. Prav v tej zvezi so strokovnjaki z zadostno ugotovitvijo, da Italija še ni izkoristila vseh možnosti za povečanje kmetijske proizvodnje. Povečanje kmetijske proizvodnje je imelo za posledico, da je Italija še pred sedanjo vojno izvažala več živil kakor je znašal uvoz živil.

Gospodarske vesti

— Iz italijanskega gospodarstva. Nedavno smo na tem mestu obširne poročali o sodobnem izkoriščanju šote, ki je v zadnjih letih napredovalo v raznih evropskih državah, zlasti v baltskih državah. Iz šote izdelujejo koks, ki se uporablja v plinskih generatorjih za pogon motornih vozil. Sedaj poročajo, da je bila v Rimu ustanovljena posebna delniška družba, ki se bo pečala z izkoriščanjem šote. Družba bo izkoriščala italijanski patent za suho destilacijo šote in izdelovanje koka.

— Statistika Zavoda za socialno zavarovanje. Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine objavlja podatke o gibanju števila članstva v mesecu decembru. Navzile sezonskemu zmanjšanju zaposlitve v gradbenih strokah se število zavarovancev v decembru ni bistveno zmanjšalo. V tem mesecu je bilo pri zavodu samem in pri bolnišnični blagajni TBPD in Merkur 25.098 zavarovancev, to je le za 315 manj nego v prejšnjem mesecu. Odstotek bolnikov je ostal skoro nespremenjen na višini 3,11%. Povprečna dnevna zavarovana međa je znašala v tem mesecu 25,33 lire, to je za 0,19 lire več nego v prejšnjem mesecu. Skupna dnevna zavarovana međa pa se je v primeri z novembrom povečala za 5375 na 635.680 lire.

— K obisku hrvaškega zakladnega ministra v Berlinu. Hrvatski zakladni minister dr. Vladimir Košćak se je na povabilo nemškega državnega finančnega ministra grofa Schwerina-Krosigka mudil več dni v Berlinu. Kakor poročajo listi, je imel hrvaški zakladni minister priliko razpravljati z nemškimi finančnim ministrom predvsem o vprašanjih valutne politike, s posebnim ozirom na prizadevanje Hrvaške, da na eni strani prilagodi plače, meze in cene dejanskemu položaju in ustvari novo osnovo za urejeno gospodarsko življenje, na drugi strani pa z raznimi ukrepi doseže popolno stabilizacijo cen. O vseh teh vprašanjih so za Hrvaško dragocene nemške izkušnje v pogledu ustalitve cen. Hrvatski zakladni minister je bil v Berlinu v spremstvu glavnega ravnatelja hrvaškega gospodarskega ministrstva dr. Cabasa, državnega tajnika dr. Stefana Krafta ter komisarja Hrvaške državne banke dr. Hendela. Vsi ti visoki uradniki so imeli priliko razpravljati z nemškimi strokovnjaki o aktualnih gospodarskih in finančnih vprašanjih.

— Stednja z električnim tokom v Zagrebu. V okviru ukrepov za stednjo s pogonskim tokom je zagrebški župan odredil, da morajo zasebni odjemalci in obrati, ki potrošijo več električnega toka, kakor znaša njih predpisani maksimum, za vsako kilovatno uro več potrošenega toka plačati kazensko pristojbino 20 kun. Vrhu tega se jim lahko začasno ali trajno olizvame električni tok.

— Ustanovitev državne inženjerske šole za livarstvo na Dunaju. Zaradi vzgoja tehnične naraščanja v livarski strki je bila na Dunaju ustanovljena inženjerska šola za livarstvo. Pouk bo trajal 8 semestrov (štiri leta); med četrtim in petim semestrom je vključeno še eno leto praktičnega dela v livarskem obratu. Šola bo odprta dijakom brez mature in bo usmerjena predvsem na praktične potrebe obratov železoliarn in livarn drugih kovin.

— Rastoči obtok bankovcev v Egiptu. Od pričetka vojne se je obtok bankovcev v Egiptu že v znatnem obsegu povečal. Ko je izbruhnila sedanja vojna je znašal egiptski obtok bankovcev 15 milijonov funtov. Še 1. oktobra 1941 je narasel na 52 milijonov funtov, in v lanskem oktobru na 80 milijonov funtov, letos pa je verjetno dosegel že 100 milijonov funtov. Povečanje obtoka je posledica angleško-egiptskega dogovora, po katerem mora egiptska Narodna banka za potrebe angleške vojske

Industrijska proizvodnja Italije je zagotovljena na osnovi še povečanih nemških dobav premoga in naglo povečane storitve elektrarn. V kompenzacijo za svoj izvoz v Nemčijo dobiva Italija iz Nemčije tudi razne važne surovine. Lastna rudarska produkcija Italije je v zadnjih letih v izrednem obsegu narasla. To velja zlasti za lahke kovine in mineralna olja. Z rastočo industrijsko proizvodnjo se naglo dviga tudi potrošnja električnega toka. Čeprav se je proizvodnja električnega toka v naglem dvigu povzpela že na 20 milijard kilovatih ur, je spričo nadaljnje rastoče potrošnje v industriji potrebno od časa do časa omejiti civilno in manj važno potrošnjo, da je lahko električna energija na razpolago za važne panoge proizvodnje.

Za koordinacijo različnih potreb in zlasti za diriganje potrošnje surovin in zlasti ustanovljeno potrdništvo za vojno proizvodnjo, ki ima dalekosežna pooblastila in lahko razpolaga tudi s civilno mobiliziranimi delavnimi močmi. To potrdništvo je danes najpomembnejša oblast za vso industrijsko proizvodnjo. Ukrepi za nadaljnjo racionalizacijo industrije, ki naj omogoči še novo povečanje proizvodnje, bodo dovedli do še popolnejšega načela samooskrbe. V tej zvezi je seveda tudi potrebno popolno diriganje potrošnje surovin in uporabe prometnih sredstev. Vprašanja, ki so v zvezi z racionalizacijo, proučuje poseben odbor, ki ga je postavil korporacijski minister Ricci. Nart korporacijskega ministra gre za tem, da se do zadnjega izkoristijo vse razpoložljive delavne sile, pri čemer se mora preprečiti, da bi v enem industrijskem sektorju nastopila brezposelnost, medtem ko bi v drugem sektorju vladalo pomanjkanje delavcev.

Za izpopolnitev slike italijanskega gospodarstva v tretjem vojnem letu je na mestu tudi kratek pogled na finančna vprašanja. Italija je delala varčevalce, zato ne povzroča težko vprašanje financiranja vojne. S pomočjo dobro organizirane politike cen, ki se tudi naslanja na italijansko-nemški sporazum, je uspelo izogniti se inflacijskim tendencam. Zupanje v italijansko valuto je pripomoglo, da se hranilne vloge pri denarnih zavodih neprestanoma in naglo dvigajo. Tako da je italijansko vojno gospodarstvo tudi dobro podprto tudi s finančne strani.

v Egiptu izdajati bankovce proti izročitvi angleških zakladnih bonov.

— Prodaja radijskih aparatov v Nemčiji. Državni pooblaščenec za elektrotehnične izdelke je že lani izdal naredbo, po kateri se smejo prodajati radijski aparati potrošnikom le proti predložitvi nakupnega dovoljenja. Sedaj je bila ta določba v toliko razširjena, da je tudi za prolojo starih rabljenih radijskih aparatov potrebno nakupno dovoljenje.

Razdeljevanje marmelade

Prehranjevalni zavod Visokega komisarjata poziva ljubljanske trgovce, naj takoj dvignijo nakazila za marmelado za januar v razdeljevalnem oddelku Preveda, Gosposka ul. 12/I.

GLEDALIŠČE

DRAMA

28. jan. Liven. Cene od 18 lir navzdol.

OPERA

Četrtek, 28. jan.: Ob 17.: Thais, Red Četrtek.
Petek, 29. jan.: Zaprt. (Generalika).
Sobota, 30. jan. ob 17.: Zemlja smehljaja. Premiera Red Premierski.

Premiera na novo nastudirane Leharjeve opere »Zemlja smehljaja« bo v soboto za red Premierski. Libreto opere sta napravila Löhner in Herzer, prevedel ga je Niko Stitof. Zasedba vlog bo sledela: grof Lichtenstein — Anžlovar, Liza, njegova hči — Mlejnkova, grof Pottenstein — M. Sancin, general — Pianecki, princ Souhong — Čuden, Mi, njegova sestra — Barbičeva, knez Čang — C. Debevec, Fu-li — tajnik — Skrabar, Lora — Japljeva, evnuk — Simončič. Dirigent: R. Simoniti, režiser in koreograf: inž. Golovin, načrti za kostume: Jela Vilfanova.

Bombe na London

V Stockholmu je nedavno izšlo poročilo o učinkih vojne iz zraka nad Anglijo. Poročilo je posneto po knjigi britskega notranjega ministra, ki je nedavno izšla z naslovom »Fronta v letih 1940/41«. Ta knjiga je za mnoge zelo poučna. Objavila namreč številke, ki doslej niso bile znane in do stopne javnosti.

V dobi, odkar se je začela Battle of Britain, je bilo vrženih na ozemlje Velike Britanije 190.000 eksplozivnih bomb vseh vrst in kalibrov, razen tega pa še večje število zažigalnih bomb. Število oseb, ki so bile pri tem ubite, navajajo v krogih angleške vlade 43.667. Poleg tega je bilo ranjenih 50.387 oseb in sicer težko. Samo v Londonu je bilo zaradi bombnih napadov razdejano približno milijon stanovanj.

V enajstih mesecih vojne so Nemci zmetali na London 45.000 do 50.000 eksplozivnih bomb v teži 7500 ton. 375.000 ljudi je prišlo zaradi tega ob streho in v tleh tednih so morali na novo izurjeni gasilci londonske City sodelovati pri gašenju 10.000 požarov. Od septembra do novembra 1940 je bilo vrženih na London 36.000 bomb, pri tem je bilo usmrčenih 13.000 ljudi. Napadi na metropolo britskega imperija se trajali zaporedoma 57 noči. 64% prebivalcev je doživelo bliskovito vojno v svojih stanovanjih ali pa v aktivni službi. V dobi najhujših noči se je komaj 15% londonskega prebivalstva zateklo v javna zaklonišča. 7% pa je iskalo varnosti v zakloniščih postaj in podzemski železnice. Podoben usodni kakor London je doživelo še več drugih angleških mest. Za Portsmouth na primer navajajo, da je bilo v tem mestu od 70.000 poslopij porušenih ali poškodovanih 65.000 hiš.

Film in kino v Nemčiji

»Ljudje so zmajevali z glavami pri pogledu na lepake in premišljali, kaj naj »Cinematographie« prav za prav bo; radovedno so vstopali in prišle 20 minut nato razburjeni in zmedenji iz poslepa kmalu pa so se spet vračali v spremstvu znancev, ki so jih mogli najti po sprehajajočih... Tako je zapisal opazovalec pred petimi 40 leti, ko je gledal v Parizu pred kinematografom »Lumiere« v posklopu Velike kavarnesante. Strokovnjaki so mnenja da je bil kinematograf v Veliki kavarni v Parizu prvi kino na svetu in da so tam predvajali prvi tekoči trak ki je prikazoval odhod delavcev iz Lumierove tovarne. V časopisih so tedaj pisali o čudežnem predvajanju. Na tehnični čudež filma so se ljudje dandanes že navadili, toda njegova magična privlačna moč ni nič manjša, kakor je bila nekoč. Obiskovalci kinov se v vseh deželah iz leta v leto množijo. V naslednjem naj navedemo nekaj številke o obiskovalcih kina v Nemčiji v zadnjih letih.

V dveh desetletjih med obema vojnoma, ki obsegata po enakih delih nemi in zvonočni film, je bil povprečen obisk v kinematografih okoli 300 milijonov na leto. V slabih letih, na primer leta 1932, je padlo število za 60 milijonov pod povprečje, v dobrih pa, kakor leta 1928 in 1926 do 60 milijonov nad povprečje. Toda že leta 1937 je obiskalo kino 400 milijonov ljudi, dve leti kasneje je 620 milijonov in naslednje leto nad 830 milijonov. V preteklem letu je število kinematografskih obiskovalcev v Nemčiji gotovo preseglo milijardo. Omenjeni število si bomo laže predstavljali če omenimo, da je leta 1932 vsak Nemec štirikrat na leto obiskal kinematograf, štiri leta pozneje šestkrat na leto, leta 1940 pa deset in polkrat. Lansko leto je vsak Nemec obiskal kino enkrat na mesec.

Približno vsoto, koliko so na blagajnah kasirali denarja, lahko izračunamo, če pomnožimo število obiskovalcev z 80 pfenigov, kolikor znaša namreč povprečna vstopnina.

Nekaj o uniformah

Kamorkoli se ozremo po svetu, povsod vidimo, da obvladuje cestno sliko uniforma. Uniformo srečav v mestu prav tako kakor po kmetih, pri tem se pa nihče ne vpraša, kako je nastala, kaj je njen začetek in kakšen je bil njen razvoj.

Če pogledamo v antiko, spoznamo, da je že tedaj uniforma obvladovala svet. V srednjem veku je bila vojaška uniforma že precej enovita, kajti knezi in vitezi so vodili svoje spremstvo skozi mesta in ti najemniki so bili oblečeni v uniforme, ki so predstavljale barve njihovih grobov. Tudi oborožitve je poudarjala uniformiranost ter ga pomagala izpopolniti.

Začetki moderne uniforme segajo v dobo tridesetletne vojne. Takrat so označevali poke z barvami, na primer s plavo, rumeno, rdečo itd. barvo. Barva pa se je nanašala tedaj samo na suknjiče, ne še na celo obleko.

Pravo življenje so imeli šele gardisti Ludovika XIV. Od njih je prevzela uniforma pehota, pozneje pa tudi konjenica in ta uniforma se je okrog leta 1700. na splošno udomačila v Evropi. Tako se je začela doba sijaja pisane suknja, ki ni navduševalo samo bojevnikov, ampak je privlačevalo tudi lepe ženske oči. Posamezne države so uporabljale za svoje uniforme vse mogoče barve, in da bo razločljivost večja, so imeli gotovi rodovi orožja uniforme iz določenih barve.

Najprej so nosili vojski modne suknjiče, kamizole in dokolenke, potem so uniformo dopolnjevale nogavice in gamaše, ki so postale najvažnejši deli vojaškega oblačila. Prvotno so nosili uniformiranci na glavi trirogo, pozneje pokrivalo na dva roga, grenadirji pa so že od vsega početka pokrivali glave s kapami iz kožu-hovine, ker so jim bili klobuki zaradi

širokih krajev nepraktični. Iz viteških časov je ostal kot zadnji ostanek železni šlem, ki so ga nosili vojaki še v vojnah proti Turkom.

Največ so pripomogli k razvoju vojaške uniforme Prusi pod Friderikom Viljemom I. Pa tudi francoske revolucionarne vojske so storile svoje z uvedbo pantalonov ali dolgih hlač. Prusi veljajo za odkritelje kožu-hovinskega plašča, ki jim je bil potreben v zimskih borbah. Njim pripisujejo tudi »spikelhaubo«, čelado s konico, ki so jo po njihovem vzoru uvedle tudi nekatere druge vojske.

Uniforme niso bile vselej v skladu s potrebami, ki jih zahteva vojna od vojskakov. Časih je uniformiranje zasledovalo še druge namene, na primer utrjevanje duha skupnosti gotovih oddelkov. Ponekod so pa uniforme izšle naravnost iz ljudskega pojmovanja. To vidimo na primer pri bersaljerji ali pa pri škotskim polkih, pri huzarjih, ulancih itd. Vidimo torej, da so se ponekod uniforme razvile iz elementov že napot pozabljenih narodnih šeg in običajev, ki so na novo oživel v vojaški obleki.

Stara mešanica barv različnih uniform, katere so krasi bleščeči gumbi in drugi okraski, se je v polovici minulega stoletja umaknila novim uniformam, ki jih je poenostavila tehnika. Trdota vojne je zahtevala tudi od uniforme svoj prispevek. Šlo je za to, da se uniforma kolikor mogoče prilagodi terenu in tako so začeli uvajati zelene in sivozelene vojaške obleke, ki so postale s postavbo sodobnega vojskaka naravnost nerazdružljive. Seveda velja ta uniforma samo za pehoto. Mornarici se prilaga temnomodra barva, letalcem modrosiva itd. Samo v majhnih dekorativnih ostankih se je ohranilo še nekaj starihga

Neme priče ljubljanske preteklosti:

Krekov trg

Na Krekovem trgu so, razen manj obsežnih hiš, tudi tri velike zgradbe: ob severnem robu trga splošno znana nekdanja Mahrova hiša, na vzhodni strani trga poslopje finančne direkcije, pod Gradom pa Mestni dom.

Izmed vseh treh zgradb ima prvonavedena najzanimivejšo preteklost. Hiša je dal sezidati leta 1834. Vincencij Jack, ki je odprl v njej hotel »Zum österreichischen Kaiser« ter dobil vzdevek »Bahabirt«. V hiši je stanoval svoje dni tudi dr. Blaž Crobath, odvetnik, mecen in predstojnik dr. Franca Prešerna, pri katerem je bil naš sloveči pesnik knjipec. (K. d. d. Prešeren II, str. 278.). V hotelu se je rodil dne 30. marca 1848 Don Carlos, poznejši kronski (pretendent) na španski kraljevski prestol. Krstil ga je tedanjí ljubljanski knezof Anton Alojzij Wolf, umrl pa je dne 18. julija 1902 v lombardijem kraju Varese. Istega leta o binkošti je bil na svojem potu v Innsbruck hotelski gost srbski knez Miloš Obrenović. Meseca maja leta 1850. se je mudil v hotelu sedem dni avstrijski maršal Ivan, Jožef, grof Radetzky, ki ga je počastila, preden je odšel, tedaj že obstoječa narodna straža s podoknico. — Po enaindvajsetletnem obstanku je hotel nehal obratovati, v njegovih prostorih pa se je naselila Mahrova trgovinska šola.

Ker pa je bila ta šola važen činitelj za naš trgovski stan in ugleden učni zavod, v katerem se je izobraževalo dolgo vrsto let mnogo naših, tako že preminulih kakor še živečih trgovcev, zato naj bo priobčeno v sledečem o njej nekoliko več podatkov, povzetih deloma iz letnika 1934. »Trgovskega tovariša«.

Zastopništvo trgovskega stanu je povabilo na predlog trgovca Ferdinanda Schmidta, znamenitega prirodoslovca in odkriteljskega Prešernovega prijatelja, ljubljanske trgovce za dan 16. septembra 1833 v mestno posvetovalnico na splošno zborovanje. Le tega so se udeležili mnogi trgovci, a tudi takratni mestni župan Janez Nepomučan Hradetzky z mestnimi svetovalci. Schmidt je priporočal na zboru med drugim zlasti to, naj se ustanovi v Ljubljani trgovski učni zavod, opozarjal je prisotne na tako ustanovo v Grazu, ki jo spretno vodi kot ravnatelj Jakob Franc Mahr, in poudarjaje, da je pripravljen pravkar imenovani strokovnjak ustanoviti enak učni zavod tudi v Ljubljani, če mu zagotovi njeno trgovstvo stalne dohodka. V zavodu bi se poučevali o trgovinskih predmetih obenem ljubljanski trgovski vajenci ob nedeljah in praznikih. Vsak trgovec naj bi plačeval za ta namen na leto vsaj deset goldinarjev. — Po kratkem pomenu so sprejeli navzoči trgovci soglasno primerne Schmidtove predloge in se zavezali, da bodo redno vsako leto prispevali za vzdrževanje trgovinske šole po šest sto goldinarjev.

K trgovskemu posvetovalstvu, vrščenemu se dne 27. decembra 1833, je prišel tudi ravnatelj Mahr, s katerim so dogovorili znanimci ustrezno pogodbo. — Ko je pristal na ustanovitve trgovskega učnega in vzgojnega zavoda c. kr. ilirski gubernij, je bila dne 19. oktobra 1834 prirejena v Virantovi gostilni na Sv. Jakoba trgu, kjer ima dandanes sedež pokrajinska direkcija pošte, telegrafa in telefona, primerna proshava zavodovega spočetka.

Zavod je sestajal iz dveh glavnih oddelkov: trgovinske šole za ljubljanske trgovske vajence in trgovskega učnega zavoda za tiste, ki so bili določeni za trgovski stan, a se še niso učili v trgovinah. Le-ti so stanovali v zavodu ter bili izročeni ravnateljevi vzgoji in oskrbovani s prehrano in sploh vsem potrebnim. Razen domaćinov so bili gojenci zavoda tudi pripadniki skoraj vseh evropskih narodnosti, predvsem in ponajveč italijanske in srbohrvatske.

Mahrovci, kolikor jih je stanovalo doma, so se ločili od obiskovalcev drugih šol že po tem, da so nosili, gredeč k pouku, velike knjige ali foliante in dolga ravnila. — Internisti so se hodili izprehajati vedno in dosledno le s profesorji. — Ob nedeljah, zapovedanih praznikih in izrecno določenih slavnostnih dneh so prihajali zavodovi gojenci rimsko-katoliške veroizpovedi z ravnateljem in več učnimi osebami ob osmih k maši v stolnico, a vodstvo zavoda je primerno skrbelo v dušnem pogledu tudi za vse drugovernike.

Od leta 1841. pa do dne 1. maja 1856. je bil direktor Mahrovega izobraževališča v Alchholzerjevi hiši na Mestnem trgu št. 17. Prvi ravnatelj mu je bil ustanovitveni sam. Ko je dne 28. aprila 1845 preminul, ga je

Marinetti na ruskem bojišču

Odhod italijanskega bombnika z nekega letalskega oporišča na vzhodni fronti

F. T. Marinetti, ustvaritelj in vodja futurizma, ki se je navzlic svojim 66 letom javil kot prostovoljec na fronto, se je vrnil po štirih mesecih vojne na vzhodu za kratek čas v domovino, preden ga napotijo drugam. Po njegovem prihodu v Milan, ga je obiskal v njegovem hotelu dopisnik »Popola d'Italia« Nino Tullier. Našel ga je sredi njegovih prijateljev futuristov, ki so bili prihiteli, da ga pozdravijo. Za moža njegove starosti kaže presenetljivo prožnost in čilost, gotovo je njegovo goreče domoljubje tisto, ki mu daje to mladostnost.

V nekem premoru sredi razgovora ga je novinar prosil, naj bi mu odgovoril na nekatera vprašanja o vojni proti boljševikom. Zlasti ga je zanimalo zvedeti, kako je bilo v bitki pri Svjnjuki ob Donu, ki jo je pesnik že opeval v neki svoji pesnitvi ter spregovoril o njej v nekem svojem govoru v Italijanski akademiji.

»Ko nam je general Francisci zapovedal, naj odidem,« je pričel pesnik s svojimi udarno zvnenim glasom. »Smo stopili na kamione in se usmerili proti malemu leku Dona. Sovražnik je tam držal še majhen polotok v reki. Treba ga je bilo prepoditi od tam... Ko smo stopili v njegovi bližini s kamionov, nas je takoj sprejel peklenjski ogenj iz ruskih močvarij. Ob tisti prički sem ozdravel od bolečin v ledvicah, ki so me nadlegovale že nekaj časa. Bil je pravi vojni čudež. V kratkem času smo boljševike prepodili iz gozda in so na čolnih v najkrajšem času zapustili bojišče. Ko smo se po bitki z generalom Franciscim sklonili nad ranjence, so nam Črne srake, ki so se kakor vsakokrat tudi tokrat izkazale z velikim pogumom, odgovorile: »Ranjeni legionarji poskrbijo sami zase.«

Neki ranjenec, vojna sirota, je odklonil nosilnico. Ko ga je general navzlic vsemu prisilil, da je legel nanjo, je zaklical: »Nič me ne briga, da sem ranjen. Živel Duce! Živela Italija!«

Neki drug, ki smo ga pobrali v težkem stanju, je shranil svoje ročne granate podse in vzklíknil: »Živel Duce! Strahopetnečem jo poplačam!« Tretji, ki je izgubil roko in mu je otekala zadnja kri, je izjavil generalu: »Bodite brez skrbi, pogumen sem. Živel Duce!« Neki legionar, ki je umiral od strele v trebuh, pa se je generalu skoraj uprl, ko ga je prisilil na nosilnico: »Vrniti se hočem k svojim tovarišem!«

»Poslušajte ta odlomek iz moje pesnitve,« je dejal Marinetti svojim poslušalcem, ki so z občudovanjem sprejeli takšne besede bojevnikov: »Bitka pri Svjnjuki na Donu: Simultanost generala Franciscija, ki je potem, ko je s svojimi bataljoni M prepodil Ruse, pozdravil s prisrčnostjo matvece in vzklíknil Kralju in Cesarju ter politično-vojškemu geniju Duceja z sintezo pomolnih

nasledoval sin Ferdinand, ki je kupil dne 29. decembra 1855 hotel »Avstrijski dvorec« ter preselil svoj učni zavod vanj.

Naslednik dne 7. maja 1900 umrlega Ferdinanda Mahra je bil sin Artur, ki je postal pravnojavni dedič očetove zapuščine dne 7. novembra istega leta.

Alojzij Potočnik

čustev utešil željo nenavzočih Črnih srak in vtisnil boljševiški pokrajini sončen fašistični znak.

»Italijanski bojevnikji so občudovanja vredni,« je dejal novinar. »Ali bi nam sedaj lahko povedali, kako se vedejo Rusi?«

»To je moj vtis med to bitko in ono,« je odgovoril pesnik: »Aeropet futurist sedim s prekrizanimi nogami v pelinu gozda s smaragdno zelenimi gradnji, ki si sepečejo z Donom, in uživam na čeladi podstavku knjigo — »Od Marinettija do Majakovskega«, zgodovino italijanskega gibanja švicarske pisateljice Lehmannove — ter skledo

New York v vojni

Skoraj povsod v Ameriki se širijo industrijska mesta, tovarne se večajo, na robovih mest pa nastajajo cele vasi barak, med katere se družijo stari železniški vagoni, ki služijo delavstvu za stanovanja. Samo eno mesto je ostalo v tej vojni zmešnjavi pozabljeno in potisnjeno v stran: New York, največje mesto Amerike in na svetu sploh.

V Ameriki je do konca septembra lanskega leta brezposelnost občutno namadala, v New Yorku pa je padla le za nekaj odstotkov. Dnevno se v mestu oglašajo ljudje, ki iščejo delo, trgovska podjetja se zapirajo, majhne industrije in obrtne delavnice pa tudi n' majo dela. Kaj je vzrok temu? Dolgo so gledali ta razvoj, ne da bi ugotovili njegove prave vzroke. Mnogi so govorili, da hoče Washington, ki že dolgo zavidajo premočnega mesta na severu, presekati življenjske žile New Yorka s tem, da je rešitev vseh za vojno važnih vprašanj pritegnil nase. Drugi spet menijo, da je vojaško eksponirana lega in močna ranljivost mesta dovela do tega, da so dobila vojna naročila druga industrijska mesta. Toda stalno v dimu se nahajajoče industrijsko področje New Jersey in Newark na nasprotni obali reke Hudson, je prav toliko izpostavljeno kakor Manhattan in vendar je tam industrija polno zaposlena z vojnimi dobavami, medtem ko tostran Hudsona, v New Yorku, dobro služijo le zabavišča, nočni lokali, kinematografi in podobne vrste obratov, kamor prihajajo zvečer delavci z nasprotnega brega in brezsmiselno zapravljajo svoj denar. To traja vsa noč do jutranjega sveta, čež dan pa je potem New York spet kakor izumrl.

Vzroke za trgovsko in industrijsko nedoavnost v New Yorku je skušal v nekem poročilu posebnemu senatnemu odboru predložiti George Sloan. Po njegovem mnenju naj bi bili v nesrečni razdelitvi produkcijske delavnosti, predvsem pa v prevladovanju majhnih obratov, ki se za vojno industrijo ne dajo preurediti ali pa se preuveditve ne bi izplačala. Od 670.000 industrijskih delojemalcev v New Yorku jih je skoraj polovica zaposlena v oblačilni in živilski stroki ter v tiskarnah. Poleg gornjega števila ljudi, ki so zaposleni v industriji, jih je 600.000 uslužbenih v trgovini, 300.000 v bančnih in zavaro-

kumar s oljem econice. — Med to bitko in ono, sem dejal, sem imel pričko analizirati rusko dušo, ko sem s Črnimi srakami nadziral podiranje nekega gozda, ki so ga opravljali ujetniki. S pomočjo tolmača in hvaležnosti, ki jo gojijo sovjetski ujetniki do vedno vladnih in sočutnih italijanskih vojakov, sem posnel tele duhovne elemente iz odgovorov kakšne stotine ujetnikov: — V njih je neki velikodušni in drznotni fatalizem; neka skoraj popadna brezbržnost za vse, kar vnaša nas Italijane; prav malo ljubezni do ruske zemlje; prav malo ljubezni do rodbine in otrok; brezbržnost do vseh, tudi najbližjih dogodkov; sposobnost za prenašanje neizmernih naporov, da bi lahko prinesli lastni materi malo žita, žita, ki naj se zamenja s parom rabljenih čevljev ali s skoraj novim krilom. Opazil sem nekakšno oboževanje Lenina, a nobenega za Stalina. Sovraštva do Italije nisem opazil. Železno organizirani so politični komisarji, ki delujejo do dovršenosti za hrbiti bojevnikov.

»Kako sprejema rusko ljudstvo nauke o mednarodni enakosti in bratstvu?«

»Rusom ne roji po glavi nobena ideja vesoljne sreče in bratstva. Dežela ni v ostalem prav nič primerna za uživanje poesteti, kajti vse je tam nivalirano: griči, izbe, reke. Pokrajina je strahovito enolična. Ta strašna enoličnost zbija v srcih Črnih srak bolečino hrepenenje po italijanski zemlji. Bolečina je bila v Afriki manjša. Tudi Don, ki sicer ni velika reka, kaže vsepovsod tete obrise. Če je Stvarnik, ko je gradil italijanske zalive, zlasti Napolski zaliv, dal duška vsemu umetniškemu hotenju, kar se tiče pestrosti in živimosti, je pri stvarjanju Rusije odrgel čopiče, stojala, grezila, ravnila, šestila, purpurno, smaragdno zeleno in vse druge praznične barve ter se prepustil čudnemu veselju do vsega nespremenljivega, večno enakega, nevaljivega, žalostnega in enoličnega. Tudi vse gozdove sestavljajo le gradnji — nič brez, nič borov. Treba bi bilo genija, kakršni je bil Leonardo da Vinci, da bi dal ruskemu ljudstvu veliko srečo, ne pa moža z normalno inteligenco.«

valnih zavodih, 230.000 pa je nameščenih v hotelih, restavracijah, lepnotnih salonih in podobno.

Državni podtajnik v trgovinskem ministrstvu Taylor, je že septembra dejal, da bodo morali do konca letošnjega leta v Zedinjenih državah zapreti 300.000 malih trgovinskih obratov. Pri tem bo spet New York najbolj prizadet. Teoretično se zdi, da bi bilo newyorški oblačilno industrijo najlažje preurediti za vojne naloge. Toda tu sta vmes močnejši podjetji »International Ladies Garment Workers« in »Amalgamated Clothing Workers«. Dvignili sta tarifo v newyorški oblačilni industriji na dva do trikratno višino minimalnega zaslužka. Posledica tega je, da so hlače za uniformo v New Yorku za četrtno dražje kakor v novih tovarnah na jugu. Razmerje med industrijskimi podjetji v Detroitu in New Yorku, ki ga je Sloan v svojem poročilu navedel, daje najboljši pojem o težkocah, ki zadevajo New York zaradi nezaposlenosti industrije. Detroit je imel l. 1939. samo 2700 tovarn, medtem ko jih je bilo v New Yorku 27.000; 80 odstotkov podjetij so manjši obrati, ki zaposlujejo manj ko sto delavcev.

New York je zaradi tega edino ameriški velemost, ki ima preveč stanovanj in pisarniških prostorov. Da bi vlada zavrla propast mesta, je že celo vrsto uradov preselila iz Washingtona v New York. Toda kljub temu morajo močnejši generalni ravnatelji, ki imajo sicer v New Yorku svoja prostorna stanovanja, stanovati v Washingtonu v ozkih -b'icah na železnih posteljah, če hočejo kaj doseči v poslovnem življenju.

Newyorški župan La Guardia je lani novembra dejal, da ima popolno zaupanje v vojnoprodukcijski urad, ki naj reši zastoj v industrijski proizvodnji največjega mesta na svetu. Ta urad naj bi pomagal majhnim obratom s posojili, tehničnimi nasveti in posredoval vojna naročila. Doselej pa ni bilo posebnega uspeha. Male industrije se še vedno pritožujejo, da jim veliki obrati odnašajo vsa naročila. Newyorški dopisnik »Economista« zaključuje svoja izjavjanja z ugotovitvijo, da čaka največje velekapitalistično mesto na svetu v bodočnosti počasí prihajajoča industrijska paraliza.

Maksim Gaspari

Ob šestdesetletnici slovenskega umetnika

Priznani slovenski slikar Maksim Gaspari je doživel šestdeset let. Kdor pozna njegovo trdno, možato postavo, bi mislil, da se je šele nedavno srečal z Abrahamom. Kot človek in kot umetnik je Gaspari posebej ljubeč žilavega in trdnega človeka, ki se zavestno in čvrsto oklepa svojih tal.

Kar koli bodo že pisali o Maksimu Gaspariju bodoči umetnostni zgodovinarji, nečesa mu ne bodo mogli odreči: da je bil jasno izoblikovana umetniška osebnost, slikar, ki mu ni bilo nikdar mar za probleme, za teoretične diskusije in oblikovne eksperimente, marveč je vedno akual ostati zvest

samemu sebi in zvest zemlji, ki jo je opeval s svojimi slikami in risbami. Ne glede na vse diskusije o značaju in bistvu slovenske umetnosti vemo, da imamo v Maksimu Gaspariju izrazito našega umetnika in da je vsaka njegova slika izraz nečesa, kar doživljamo tudi mi kot naše in česar ni moči primerjati z ničemer drugim. Da je pri tem vnašal v naše slikarstvo folklorne elemente, kakor jih celo muziki vnašajo v simfonična dela, je res, a ta njegova tankočutnost za pestrost in pristnost našega ljudskega življenja, naše prirode in našega človeka je samo poglavitna zveza med domačo umetnostjo in celotnim slovenskim življenjem. Zato bo Gaspari ostal v našem slikarstvu tudi tedaj, ko bo nezanimivo in brezpomembno marsikaj, kar je napihnila begotna moda.

Maksim Gaspari se je na začetku stoletja, ko se je začela širiti slovenska Moderna, oblikoval na dunajskem grafičnem zavodu in nato na dunajski umetnostni akademiji (1904—1905), študij, ki je pozneje izpopolnil z bivanjem v Monakovem. Pripadal je Vesnjanin in se je navzel njihovih vzorov, pri čemer je — vendar v pozitivnem smislu — vplivala nekoliko tudi secesija. Gaspari je kmalu krenil svoja pota. Iskal je — prav kakor njegovi tovariši — lepoto in enkratnost umetniških doživetij, vendar ga je preko vseh programov in strujarskih hotenj najbolj mikalo domače okolje, slovenska zemlja s svojimi planinami in griči, naša polja, naše vasi, naše hiše z nageljnji na oknih, naše žegnanja, gostije in procesije. Vnašal je v naše slikarstvo duha Mur-nove kmečke poezije, a brez njemega otočnega spodnjega tona. Saj je bil Gaspari vedno optimist, in ta življenjski nazor odraža tudi vse njegovo delo. Gasparijeve ilustracije naših ljudskih pesmi, njegove podobe narodnih šeg in ljudskih noš, njegove slovenske krajine, gmajne, zoreče polja — to so stvaritve, katerim je vtisnil pečat vsa Gasparijeva osebnost, in vendar izražajo bolj kakor prenekatere drugo delo kolektivne duševne lastnosti našega naroda in tip naše krajine.

Gaspari bi ob svoji šestdesetletnici zaslužil temeljitje prikaz svojega dela, kakor ga more dati teh nekaj v naglici spisanih vrstic. Toda v njem je še toliko življenjske sile, trdne volje in umetniškega hotenja, da bi bila odveč vsaka bilanca njegovega dela. Maksim Gaspari bo šel trdno in vedro svojo pot, ne oziraje se na leta. Pozdravljamo ga že zdaj na tej nadaljnji poti in mu želimo, da bi ostal še dolgo tako trden in obenem tako zvest samemu sebi in svojem umetniškemu duhu, kakor je bil daleč.

Vaše razvedrilo naj bo »Dobra knjiga«

KULTURNI PREGLED

O novem humanizmu

Ob priliki ustanovitve zavoda »Studia humanitatis«, ki bo v Berlinu združen val Neme in Italijane v proučevanju renesančnih pojavov, humanizma in celotne italizanske tradicije, je pričel najnovejši zvezek rimskega obzornika »Primata« uvodnik o novem humanizmu. Problemi humanistične kulture, sloneče na zvezi med tradicionalnimi vzori, ki jih je postavila antika in izpopolnilo krščanstvo, ter med sodobnimi potrebami tehnične, socialne in politične kulture kot značilnostmi naših dni — ti problemi so neugnanj pereči. Čim bolj se skušajo uveljaviti razkazalnje težnje, ki zaničujejo kulturno in etično sovislost ter podarjajo neomejeno moč revolucionarnih načel, bolj se z druge strani naglašajo potreba varovanja duhovne dedščine, ki so jo zapustili evropskim narodom minuli vekovi. Toda Heglov nazor o sintezi kot premagovanju teze in antize se uveljavlja tudi v tem primeru. Teza humanizma in starem smislu in antiteza novih prevratnih nazorov oblikujeta kot svojo sintezo nekaj nov humanizem, nastopajoč pod vplivom doktrine in dejavnosti revolucionarnih teženj a v stiku z živo stvarnostjo sodobnega življenja.

Uvodničar »Primata« navaja sodbo Alessandra Pellegrinija, ki pravi: »Idca antike kot vzora« je premagana; tudi vero v trajne človeške vrednote in v pomen osebnosti je omajal dvom historicizma pa je izložena nevarnostim sedanje krize. Zaradi tega skuša humanizem najti v antiki ne več svoj vzor, marveč vsaj normo za sodobno

življenje, poudarjajoč važnost vzgoje in metodo oblikovanja človekove biti in duha, zlasti se pri mladem človeku. Pri tem se pisec članka v »Primatu« spominja naslednje, v nekem italijanskem službenem spisku navedene opredelbe humanizma: »Humanizem opravičuje smisel nespremenljivih in tradicionalnih vrednot, doprinese in določitev človekovega odnosa do kulture; je notranje obzorje, je usmerjenost človekovih sposobnosti, kažipot inteligencije in izoblikovanje zavesti; je prizadevanje, da razvijemo do skrajnosti naše notranje sile s tem, da jih spravimo v sklad in podredimo vodstvu.« Vodilno težnjo novega humanizma vidi člankar rimskega »Primata« v tem, da se — pač na podlagi izročil antične kulture in krščanstva — humanizirajo delo, tehnika in znanost kot izrazito sodobne sestavine človeške omike.

Vprašanje novega humanizma ni zadeva, ki bi zanimala samo profesorje filozofije in druge podobne prijatelje sivih teorij. Odnos nasproti humanizmu se tiče, da govorimo z Goethejem, zelenega drevesa življenja. Odkar je začel v krizo humanizem, je napravila usoda velik vprašaj na vso površino sodobne civilizacije. Zakaj nobeno še tako revolucionarno načelo ne bi smelo preiti nekaterih — če ne vzorov, pa res samo norm, ki jih je postavila antika. Revolucionarni poskusi, kakor označujejo predvsem komunizem, skušajo pa popolnoma zanikati in zavreči idealno dedščino antike in krščanstva kot dveh poglavitnih kulturno-razvoj-

nih stopenj evropskega človeštva. Hotenje, da bi se izoblikoval nov red izven teh dveh ogromnih kompleksov človeške izkušnosti in spoznavnih zasnov o človeku in vesolju.

Je prav tako nenaravno kakor če bi hoteli v organskem razvoju kekega bitja preskočiti njegove prave razvojne stopnje. So področja, kjer je mogoče samo razvoj in kjer so vsakemu razkoraku dane meje z življenjsko potrebo naravnega poteka stvari. Tako področje je tudi človeško duhovno življenje z vsemi posledicami v vniemnem svetu. Če hoče človek ostati človek, ne sme samo postavljati novih samoljubnih idej in zasnov, marveč mora rasti iz tal neke tradicije, iz secedline neke plemen te izkušnosti, iz nečesa kar presega njegov čas in prostor. Človek ostaja velik in pozitiven samo tedaj, če ume spravi v sklad vse svoje različne sile in jih podredi lucidnemu vodstvu duha. Brez tega vodstva je vse okrog nas kaos in tema.

Prav v tem je tedaj večna aktualnost humanizma, ki ne sloni v samem vsstavljenju starih bogov, v obujanju antičnih vzorov in idej, marveč v ubranem in odovitem združevanju starega in novega, večrajnjega in današnjega. Ni mogoče iti nazaj, ni pa tudi mogoče iti naprej, ne da bi se postavili z eno nogo na trdna tla preteklosti. Ne gre za danes že premagano huzbo o postopnem napredku, tolikanj priljubljeno v 19. stoletju. Gre predvsem za spoznanje in priznanje nekih stalnih točk v diru časa, za postavitev trdnih oporišč, k jih potrebuje slehera, tudi povsem idealna stavba. Ni mogoče rušiti vsega, kar je trenutno na poti kake revolucionarne doktrini ali celo muhavosti kake struje — treba je vzlio spremembam obvarovati živo in rodovitno

tradicijo, postaviti duhovne stebre novega sveta na trdne temelje vekovitih spoznanj in skučeni.

Tako se novi humanizem odvrča od blaznega rušenja in obnavlja možnosti konstruktivne prilagoditve sodobne tehnike, socialne in politične kulture vekovitim normam antike in krščanstva kot dveh neizbrisnih in neuničljivih stopenj v oblikovanju človečanske zavesti in evropske civilizacije. Stara Ciceronova geslo »de studiis humanitatis ac litterarum laquei« dobiva v sodobnem mišljenju novo vsebino. Naš čas naliva na veliko novega, iskrega vina v vrše starega mišljenja, v forme, ki so ohranile skorej vekove svojo lepoto in plemenitost. Sredi najstrašnejše vojne, kar jih pozna zgodovina človeškega rodu, se neugnano nadaljuje diskusija o neuničljivih konstruktivnih silah humanizma, o trdni podlagi novega sožitja in o debelem popju novih idej, ki vidno vzn'kajo na starih debelih in vejah — na tleh, prepojenih s krvjo, solzami in potom. Novi humanizem je samo inanca starega, vekovitega in nesmrtnega.

Mirko Polič — skladatelj in dirigent na šestem simfoničnem koncertu

Ostre polemike, ki so se svojčas sukale okoli osebnosti Mirka Poliča, so bile decela neupravičene, v kolikor so mu odrekale njegovo umetniško zmogljivost. To je nedvoumno zopet dokazal šestí simfonični koncert, na katerem je omenjeni nastopil kot skladatelj in dirigent. Strbno izbran spored je razodeval na eni strani nagujenje k široko zasnovanim in dinamično razgibanim simfoničnim skladbam, na drugi

strani pa je izbira kajpada morala upoštevati dane razmere in se izogibati skladb, ki bi zaradi svoje koncepcije zahtevale podrobnega študija, tako, predvsem klasična dela. Vstili so se torej Bellini, Dvořák, Polič, Smetana in Musorgski.

Prezgodnja smrt mladega in izredno darovitga Bellinija je prikrajšala človeštvo najbrž za marsikatero veliko delo. Eno njegovih najbolj znanih in upoštevanih opernih del, Norma, je polna neke prečiščene lepote, miline in resnobne, kakor jih druga tovrstna italijanska dela tistega časa niso poznala. Ne Rossini, ne zgodnji Verdi, še manj Donizetti se ne morejo primerjati mlademu Kstan'ju, kateremu je usoda prezigod zavrla pct k dozoritvi. Polič je znal dobro poudariti mračni g-mol uvodnih akordov, ki začenjajo pompozno in preteče skoraj kakor Beethovnov Egmont, čeprav se ne povzpno ne do take »slovitosti« v motivnem razpletu, ne do take dinamike. Miljeje in otočnejše nas vodi Bellini med mehikimi sforzati godal in med počeljni linijami p'hal do resnobnega zaključka.

Takoj pri prvi točki se je opazilo, da vodi orkester star praktik, ki je tudi s p'čl'm številom skušen znal ohraniti detajlne vrednote skladbe, ne da bi zgubil iz pregleda širšo koncepcijo skladbe. Še mnogo bolj se je to opazilo v Dvořákoví simfoniji op. 88, ki ni ravno najboljšje mojstrovno delo in katero ne doseže znamenite simfonije »iz novega sveta«. Toda obilno je napkopčene prave slovenske, žarke, vzmejene melodike, prežete s svežo fantazijo, nikdar dolgočasne nikdar mrtve, vedno iz dna glasbenikove duše izvirajoče, prirodne kakor otroška radost in tožba, jok in smeh. Med docela razpočitim razpletom glasbenega dogajanja pa se iskri čudovita instrumentacija in dosega zlasti z uporabo pihal

Kronika

• **Nov italijanski minister v Helsinkih.** V Helsinke je te dni prišel novi polno-močni minister italijanske vlade Guar-daschelli. Prišel je s seboj letalom ter je bil sprejet od finskega šefa za protokol Haackareina in predstavnikov zunanje-ga ministrstva finske vlade.

• **Nov kvestor v Rimu.** Amadeo Palma, dosedanji kvestor Rima, je bil imenovan za prefekta. Na njegovo mesto je stopil Francesco Peruzzi, ki je bil med drugim že kvestor v Perugiji, Triestu in Milanu.

• **Gradbeni uspehi fašističnega režima.** V 20 letih fašistične vlade je bilo zgrajenih 102.211 ljudskih stanovanj. Stroški za te zgradbe znašajo nad 3 milijarde lir.

• **Junška smrt vitezkega križa.** Na sredozemskem bojišču je padel stotnik Wolf-Dieter Peitsmeyer, vodja oddelka boj-nih letal, oblikovan z viteškim križcem železnega križa.

• **Smrt vojaškega kaplana na bojišču.** V Arezzu je te dni nadzornik fašistične stranke Gianturco proslavil junško smrt vojaškega kaplana Giovannija Mazzonija, ki je padel na vzhodnem bojišču. Mazzoni je bil že v svetovni vojni odlikovan z zlato kolajno.

• **Papež za poškodovane cerkve v Milanu.** Sveti oče je poveljil kardinalu Schusterju, nadškofu v Milanu, 50.000 lir kot prispevek za obnovitev cerkva, ki so bile poškodovane pri sovražnih letalskih napadih.

• **Smrt v zarji slave.** Dne 8. januarja je padel v nekem letalskem spopadu mlad opazovalec, letalski kapitan Salvatore Matera iz Triesta. Pokojnik je bil junak, kar je ponovno dokazal v sedanji vojni. Dvakrat je bil odlikovan s srebrno kolajno. Zapuščal ženo in mladoletno hčerko.

• **Knjiga na indeksu.** Kongregacija sve-te stollje je uvrstila med knjige, ki so na indeksu, delo Stephanosa Johannesa, »Krščansko edinstvo v znamenju križa«.

• **Pismo poveljnika križarke »Trieste«.** Komisar prefektore v Triestu dr. Ettore Coppola je prejel od poveljnika križarke »Trieste« Umberto Rousellea prisrčno za-hvalno pismo za darilo, ki ga je mestna občina v Triestu poklonila piscu. Kapitan poudarja, da bo simbolično dar, ki ga je prejel, vedno v čast in ponos ladji, ki se bo borila za zmago italijanskega orožja v tej vojni.

• **Častniki in vojaki pri birmi.** V cerkvi sv. Dominika v Faenzi so imeli te dni ganljivo prireditev vojaškega značaja. On-dotni škof msgr. Macollo Masi je podelil zakrament sv. birne dvema častnikom in 33 vojakom bersaljerjskega polka. Ob tej priliki je imel škof na birmance platež patriotičnega nagovora. Birmanci so pred birno prešli tudi sveto obhajilo.

• **Razstava italijanskih umetnikov v Mo-nakovem.** V Monakovem so te dni zapri razstavo italijanskih likovnih umetnikov pod orožjem. Za to razstavo je dal pobudo Duce, organiziral pa jo je Glavni stan Oboroženih Sil italijanske vojske. Monakov-ska razstava je bila v prostorih nove Pi-nakoteke ter je imela v prvem mesecu dni 25.000 obiskovalcev. Zdaj bodo razstavo prenesli na Dunaj.

• **»Trieste Romana e Imperiale«** je na-slov najnovejšega predavanja prof. Silvia Rutterja, ravnatelja muzeja za zgodovino in umetnost v Triestu. Profesor Rutter na-daljuje s tem niz svojih zanimivih preda-vanj o preteklosti Triesta in njegovega področja.

• **Radjski pouk tudi za osnovne šole.** Letošnji pouk za radjskim poukom za srednješolce kaže takšne uspehe, da name-rava italijanska vlada v bodoče uvesti slične tečaje po radiu tudi za učence ljud-skih šol, in sicer od 5. razreda dalje.

• **Zgodovina italijanskega filma.** Italijanska založba Esperia pripravlja knjigo o zgodovini ita-lijskega filma. Knjiga je namenjena najšir-sim slojem ter se pripravlja po načrtu minist-rstva za ljudsko vzgojo. S prispevki bodo sode-lovali znani filmski kritiki in filmski pisatelji.

• **Film Bengazi v Sofiji.** V Sofiji so te dni predvajali italijanski film Bengazi, ki je imel velik uspeh že v drugih inozemskih mestih. Sofijski premieri so prisostvovali člani bolgarskega dvora, mnogi ministrov, šefi diplomatskih delegacij ter veliko šte-vilno odličnikov iz bolgarskega javnega živ-ljenja.

• **Cigaretni izdelki ne bodo dražji.** Iz Rima poročajo, da so vse govorice o novi podražitvi tobakovih izdelkov in cigaret brez realne podlage. Takšne vesti trojijo brez-vestne osebe, ki jih bodo oblastva zasle-dovala.

• **Gledališča in kinematografi ne smejo biti prenapolnjeni.** Rimske oblasti so te dni opozorile organe, ki jim je poverjeno vzdrževanje reda v gledaliških in kinema-tografih, da prostori gledališč ne smejo

biti prenapolnjeni. Posebno hodniki, stop-nišča in prehodi morajo biti vedno odprti, ne pa zatrpani z občinstvom. Varstvenim organom so bili izdani napotki, da skirbe za vzdrževanje reda v navedenem zmislu.

• **Razsvetljava z lesnim plinom.** Profes-sorja Tramontale in Angeli z univerze v Sieni sta te dni v navzočnosti zveznega tajnika in prefekta demonstrirala poskuse razsvetljave s pomočjo lesnega plina. Ka-kor poročajo, je razsvetljava te vrste prav dobra, stroški zanjo pa so minimalni.

• **Lavina jih je zasula.** Pred dnevi so se podali državni lovec Herman Hafner z goz-darjem Viljemom Sammerjem in njegovo soprogo na lov na srnjake. Ker se dolgo niso vrnil, so začeli za njimi polzevodati. Ugotovili so, da je vse tri zajela lavina in jih pokopala pod seboj. Našli so samo pu-ško. Takoj je bilo poslanih 50 moč na po-moč. — Nadaljnji žrtvi lavine sta postala rudarja Holzapfel in Gusei. V spremstvu tovarša Sternbergerja sta se podala na planinsko turo. Pri prečkanju nekega snež-nika je Holzapfel sprožil lavino, ki je njega in Guseia potegnila s seboj v glo-bino. Med tem ko se je Gusei sam izkopal iz snega, je reševalna ekspedicija Holzapfla našla mrtvega.

• **Originalen tat.** Kmet Attilio Grassi iz Valle Canobbine pri Verbaniji je prišel na originalen način do mleka. Vsako noč se je vtihotaplil v hlev svojega sosedu, kjer je pomolzel krave. S tem si je prisvojil vsako pot 14 l mleka. Sosed je nekaj časa ugal, kam izginja mleko, naposled pa je zasačil tatu pri molži. Grassi je bil zaradi tatvine mleka obsojen na 10 mesecev ječe.

IZ LJUBLJANE

• **Franjo Radovan.** V ponedeljek je v splošni bolnišnici po daljši zavratni bo-lezni za zmerom zapustil svojo družino ter številne prijatelje in znance znani ljub-ljanski dentist g. Franjo Radovan. Pokoj-nik, ki je bil dolga leta priznan strokovnjak v svojem poslu, je spadal med starejšo ge-neracijo zobnih tehnikov, ki so si v letih po prvi svetovni vojni pridobili upravičeni sloves in mnogo hvaležnih obiskovalcev. Kljub obilnemu delu v svojem ateljeju je svoj prosti čas rad posvečal tudi svoji sta-rovski organizaciji, ki ji je bil vsak čas na razpolago z nasveti in dejanji. Glavno skrb pa je pokojni Radovan obrabljal svojih družinici, ki bi se posebno težko pogrešala dobrega očeta. Prerano je gosp. Franjo sledil na pot, od koder ni povratka, svojemu očetu — korenjaku, pok. ljubljanskemu meščanu Martinu Radovanu. Nje-gov pogreb je pokazal, koliko ljudi v Ljubljani je poznalo in spoštovalo pokoj-nika. Naj mu bo lahka domača zemlja; težko prizadeži roblina in ostalemu sorod-stvu naše sožalje!

• **Blaž Poznič.** Komaj 50 let star je umrl g. Blaž Poznič, upravnik Pokrajinske šolske založbe v Ljubljani. Po rodu je bil iz ugledne Krško-ve kmetije nad šmart-njo ob Dreti. Gimnazijo je študiral v Celju. Čeprav je bil že od otroških let slaboten in bolehen, je bil med najmarljivejši in najbolj natančni celjski dijaki. Bil je vnet za mladinsko organizacijo, kar je izpričali zlasti kot urednik »Mentorja«. Leta 1937 je bil imenovan za upravnika ta-kratne Banovinske založbe šolskih knjig in učil v Ljubljani. Izkazal se je kot skrben in kolegialen predstojnik, kar je bilo po-sebno v skladu z njegovim mirnim znača-jem. Sovražnika pač ni imel. Pogreb bo danes, v četrtek, ob 15. iz kapelice sv. Ni-kolaja na Žalah.

• **Nov grob.** Za vedno je zapustil svoje-ce sodni uradnik v pokopju, g. Ivan Vagaja. K večnemu počitku bodo blagega rajnega spremili v četrtek ob pol 15. iz kapele sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. Naj v mru počiva! Svojem izrekom naše iskreno sožalje!

• **Še dalje imamo jasno in mrzlo vre-me,** kar pa ni nič čudnega, saj je baromet-er dosegel izredno visoko stanje, nad 776 mm. V terek je bilo ves dan jasno in sončno in živo srebro je doseglo komaj — 0,9 stop. C. Čez noč pa je pritisnil hujši mraz in smo v sredo jutraj zabeležili — 9 stop. C. V teku dopoldneva je mraz po-pustil in nam je spet sijalo sonce.

• **Pravda o škodljivosti in koristi vrab-cev** je bila pri nas zaključena v škodo vrabcu, cigar rod bo letos gotovo precej razredčen. Vrabčja zadeva pa se obravna-va tudi v drugih deželah, zlasti v Nemčiji. V graškem dnevniku čitamo: Škodljivost vrabcev je splošno znana. Petkrat na leto valj vrabulja po 6 jajčec. Če se izvali četr-to mladičev, tedaj da to na leto v enem samem gnezdu 20 mladičev. Po računih iz-kušnih kmetovalcev pozbolje posamezen vrabec od maja do oktobra kakih 200 gra-

mov zrna. Po takem uniči 1000 vrabcev okroglo 200 kg dragocene hrane in kruh-nega žita. To pomeni, da povzroča vrabčja požrešnost letno neslutno škodo, kakršne dandanes ni mogoče dopustiti. Kmetovalci naj zatorej pazijo na svoje žito in naj kro-tijo na žitnih poljih vrabčjo požrešnost. S tem ni izrečena vojna napoved vrabčjemu rodu, pač pa je treba zatirati vrabčjo nad-logo, ki zapravlja dragoceno premoženje in odganja druge koristne ptice-pevce.

• **VII. simfonični koncert** bo prihod-nji ponedeljek, t. j. dne 1. februarja ob pol 7. v veliki un'onski dvorani. Koncert bo vodil dirigent Drago Mario Šijanec, izvajal pa naš izvrstni simfonični orkester. Spored tega koncerta bo naslednji: 1) Rossini: Viljem Tell, predigra k istoimenski operi; 2) Čajkovski: 1. stavek Koncerta za violi-no in klavir. Solist violonist Albert Der-melj; 3) Schubert: Simfonia v h-molu (Nedovršena); 4) Adamič: Scherzo (Potr-kan ples). Vstopnice za ta koncert so od danes naprej v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice. VIII. simfonični koncert s popolnoma novim sporedom se bo vršil v ponedeljek 15. februarja t. l.

• **Adv. kat. dr. Brence** je preselil pi-sarno na Sv. Petra c. 24.

• **Višji tečajni izpiti.** Za kandidate, ki zaradi višje sile niso mogli v poletnem ali jesenskem roku opraviti višjega tečaj-nega izpita na gimnaziji (realki), se pri-čno ti izpiti 3. februarja v Ljubljani in v Novem mestu, v Kočevju pa že 30. janua-rija. — Iz pisarne IV. oddelka Visokega komisarjata.

• **Učite se strojeplja!** Novi eno-, dvo-in trimesečni tečajni prično dne 4. februarja. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. Specialna strojeplna šola: največja mo-derna strojeplnica, raznovrstni stroji. Uč-niška zbirka. Informacije in prijave dnev-no. Novi prospekti na razpolago: Trgovsko učilišče »Christofrov učni zavod«, Ljublja-na, Dobrobranska 15.

• **Brivsko-frizersko kozmetično osebje** vabimo na širši sestanek, ki se bo vršil dne 28. t. m. v Trgovinskem oddelku Po-krajinske delavske zveze — prostori nad knjižnico — ob pol 14. Vabimo vse žlane, kakor tudi nečlane, da se tega sestanka udeležijo. Na sestanku se bodo pojasnili do-ložbe kolektivne pogodbe, kakor tudi ob-razložila ostala važna vprašanja, nanašajo-ča se na delovne in plačilne pogoje v tej strki. Izplačilo dveh dnevnic. Odpiranje in zapiranje obratovalnic itd. Sestanek se bo končal pravočasno, tako da bodo lahko vsi udeleženci še prispeili na popoldansko delo. K številni udeležbi vabi Odbor sindikata brivsko-frizerske kozmetične stroke.

Z Gorenjskega

• **Pouk na ljudski šoli na Gaštetu pri Kranju** se je po daljšem (dmoru) pričel 12. t. m. Ker je bilo šolsko poslopje za vseh 700 šol-arjev premajhno, so poleg šole postavili barako in s tem dobili prostor za 5 razred-ov. — Nedavno so se pričeli v gaštetški šoli novi jezikovni tečajni, ki se vrše po dvakrat na teden. Priglasilo se je okoli 200 oseb — Na Gaštetu je odprl svojo no-vo vrtinjo g. Loipolt, ki ima prodajalno v Kranju.

• **Blejsko jezero** je zamrznilo. Kakor B.-hinjci je nedavno zamrznilo tudi Blejsko jezero, že več dni pokriva gladino ploskev ledu, ki je deloma gladka kakor zrcalo in pripravo za hojo in drsanje. Vendar je prebivalstvo posvarjeno, naj se na splošno ne počaja na zamrzo jezero, dokler ne bo do obilavstva izdala zadevnega dovoljenja. — Blejska občina je dala na razpolago svojo zbiralnico mleka, da jo preuredi za splošno zbiralnico, dokler ne bodo začeli

Maksim Gaspari: Nedeljska zabava

prelepe tople barve. Kako je daleč Dvofak od Wagnerjeve pompoznosti, od njegove trpe in malo vsiljivo-nasičene glasbe! Gotovo se je mnogo naučil pri nemškem mojstru, zlasti v instrumentaciji, toda ka-ko je znal potem to na svojevtrsten način uporabiti! Ravno s svojim vsemočnim, strastnim utripom češke narodne muzike! Poličeva interpretacija je bila posebno rit-mično zanimiva, dajši so gotovo nekateri muziki, ki se z njo ne bodo strinjali. Zlasti za izrazitost cezure, ki se dostikrat pojavlja-ja, so mnjenja deljena, vendar mislim, da sme taka osebnost, kakor je Polič, tudi ta svoj način, ki postaja že stalen, uveljaviti v interpretaciji, če se mu posreči prepričati orkester o izrazni nujnosti takih cezur. Res je, da postane diktacija tako silno močna in prepričljiva, toda je v nevarnosti, da se — vsaj v izrazu posameznih odstavkov — nekoliko trga. Rad priznam, da sem bil prav na tem koncertu prjetno presenečen nad docela gledkim tekmo muzikalnega predavanja kljub omenjenim cezuram.

Zelo nas je zanimala Poličeva skladba, široko zasnovano simfonično delo, ki pa ima po mojem mnenju zgrešen naslov. Res je preludij kot oblika prosta skladba in vsa obširna praksa od Bacha in italijanskih godalnih skladateljev sem ni niti približno podala neke določene forme. Vendar je bila vsebina preludija vselej nekako uvodna, t. j. prinašala je neko čustveno napetost, ki se je potem v sledečih skladbah razrešila. Bodi kakor koli, res je, da je Poličev preludij kaj lep doprinos k slovenski simfonični glasbi. O kaki izraziti novotarski smeri ni govora, toda je solidno grajeno delo, ki iz mračnega nastrojenja (postopi) zvečanih sekund) zraste v močan, skoraj tragičen razmah in se povrne nazaj v prvot-ni mrak. Instrumentalna sredstva pa so

obilna in tudi nenavadna za normalni simfonični orkester (Ksifon!).

Na koncu smo slišali dve veeledli: Sme-tanovo Vitavo in Musorgskega Noč na Lisei. Ob Musorgskem je Smetana seveda še preprosta, a kako radi poslušamo; nekoliko naivno žuborenje flaut, s katerim slika Smetana idilične izvirne Vitave, kako teko studenci drug k drugim in kako šroke va-love vali reka proti Pragi in dalje na sever! Češka polka, ki je vključena sredi skladbe, je eden od prvih polkusov uvesti v resno simfonično glasbo narodni ples (ne samo družbeni), kakor je to delal barok v predklasični suiti. In s kakšnim ognjem nas ta polka potegne v opojnost svojega ritma! Prav ta del je najbolj nedolžen v vsej skladbi, a nič manj ni mogočen prikaz starih gradov ob reki, raz katera se oga-šajo zvoki davnih, husitskih časov in mo-gočnih vladav.

Vse presegajoč pa stoji med ostalimi skladatelji Musorgski. So bili — seveda — ki so ga po tematičnem delu nezmerno prekašali. So bili, s katerimi se v pozna-vanju instrumentacije ne more meriti. So bili, ki so umeli odeti domisleke v bleščeče odelo, gladko tekoč jezik in čilno obli-ko. — Kakor crjak neudumljive sile stoji pred nami. — Oddaj tuje spo-štovanje tujerodnih muzikologov in mu-zikov pred njim, tistih, ki so omalovažujo-če govorili o Dvofaku in Smetani. Vsi ti omenjeni pričijo veličine mojstra, ki je ravno tisto tako grajno prekomernost sredstev

Najlepši poklon za vsakogar je letošnji Vodnikov knjižni dar!

porabil tako, da samo strmino ob genial-nosti njegove fantazije. Motil bi se seveda, kdor bi mislil, da dosega Musorgski učinek samo z razgrajenjem. Ravno s tem, da se umu ob kipeči sili omejevali, da njegov čar-ovniški ples ni kak bakhnal, ampak ne-brzdana strast v vendarle brzadi občini zajeta in podana, to je res pravo »čarov-ništvo«. In čeprav glasbeno-analitično razpade njegova glasba v dostikrat po-navljajoča se dvotaktja — vendar se črtne vprašujemo, kako je znal Musorgski na-rediti iz takih bernih, neznatnih celic ve-likansko stavbo svojih simfoničnih del.

Interpretacija je posebno v Musorgskem dosegla višek večera, čeprav so bili orke-strski od trudopolnega dnevnega dela, o katerem naj bi se razpravljalo na drugem mestu, razumljivo utrujeni. Tem večja hva-la in zehvala jim gre torej, ker so omo-gočili Poliču izvedbo skladb, kakor jo že-limo še mnogokrat slišati. Dvorana je bila seveda razprodana in sestava sporeda ka-kor tudi izvedba sta navdušili občinstvo.

H koncu naj se pa postavim še za običajno besedo nekaterih izrazov na spredu. Citati smo namreč »uvertura« in »simfonia«. K prvemu: Uvertura (Ljubljanski Ra-dio navaja vedno le: Uvodna glasba) je udomačena tuljka za francosko »ouvertu-re« ali italijansko »apertura«. Samoglasnik v tretjem zlogu je v francosčini in izgovoru »e«, ki je vsaj tako daleč od čistega i-ja kakor od u-ja, ki se je udomačil v sloven-sčini. Zopet močan razlog zoper fonetično pisanje je dejstvo, da nimamo v slovensčini znakov — pismenk, ki bi točno ponazorje-vale izgovorjanje. Kakšna fonetična pisa-va je to potem? Ostane naj torej že zda-v-naj ustaljena uvertura.

K drugemu: dejstvo je, da je bil prvotni naziv gotovih sklad za orkester pa tudi za

Italijanski oddelki v akciji na libijski fronti

graditi nove zbiralnice mleka, za katero so načrti že gotovi. — Lovski dom, prejšnji hotel »Pri Lovcu«, obratuje zdaj v upravi novih lastnikov Otta in Fride von In-gram, ki sta bila dolgoletna gospodarja Hochstallhausa v Berchtesgadnu.

• **Požar na Bledu.** Preteklo sredo zjutraj je začelo goreti gospodarsko poslopje po-sestnika in pekovskega mojstra Sokliča na Blejskem gradu. Gasilci so naglo posegli vmes in požar omejili, da sosednja poslopja niso utrpela škode. Požar je domnevno na-stal ker je bila med smetmi še žerjavica. Škoda ni velika, in je krita z zavaroval-nino.

• **V Ratečah.** Planici je bilo preteklo ne-deljo zborovanje krajevne skupine. Na zbor-ovanje je prišel tudi okrožni vodja iz Ra-dovljice dr. Hochstetner, ki je govoril o velikem pomenu kmečke službe v četrtem vojnem letu in je povabil mladeniče in de-kleta, naj se prostovoljno priklase za kmečko službo na Koroskem. Ob zaključku je okrožni vodja sprejel mlade in pri-tožbe.

• **V Radovljici** se je v zadnjem četrletju lanskega leta rodilo 9 otrok, in sicer 5 fan-tov in 4 dekleta. Umrla so v tem razdobju samo tri osebe. V Radovljici je bilo od nemške zasedbe do letošnjega novega leta sklenjenih vsega skupaj 331 porok.

Iz Spodnje Štajerske

• **Novi grobovi.** V Mariboru so umrli: 30-letna Hilda Hoffmannova, soproga policijskega asistenta, ključavničarjeva hčerka Silva Lešnikova, 35letni posestnik Anton Vaš od Sv. Barbare, 71letni upokojeni že-lezničar Matija Koren, 79letni upokojeni orožniški stražmojster Ivan Jurca, 64letna železničarjeva vdova Marija Mozerjeva in 71letna profesorjeva vdova Ana Majcnova. V Oplotnici — umrla 52letna gostilničarka Justina Jurakova-Vinterjeva, v Celju pa v visoki starosti 83 let ga. Ma-rija Globočnikova—Persakova, vdova po pokojnem brežinskem jetnikarju. V Ptujju je umrl 71letni upokojeni orožniški poro-čnik Jožef Ozmeč, v Krškem pa 49letni gostilničar in posestnik Rihard König.

• **Mariborski igralci v Ptujju.** Pretekli četrtek je mariborsko gledališče drugič v tej sezoni gostovalo v ptujskem mestnem gledališču. Vprizorilo je Webrovo spvo-igro »Izvošček«. Popoldanska in večerna predstava sta bili dobro obiskani. Tehnično je zaenkrat možno samo enkratno go-stovanje na mesec.

• **Anonimni dopisi so brezpredmetni,** pravi mariborski dnevnik, ki izvaja: Veno-mer se dogaja, da prihajajo posamezna pisma na vojaške urade ter na urade države in Stranke, kakor tudi na ured-ništvo mariborskega dnevnika. Dopisi pa niso podpisani in navadno tudi ne vse-bujejo podrobnih navedb. Vsa taka pisma romajo v papirni koš.

• **Muzejska razstava.** V nedeljo 31. t. m. ob 10. bodo v mariborskem gradu odprli tamošnji arheološki in narodopisni oddelk mariborskega muzeja. Oba oddelka bosta posej dvakrat na teden dostopna občinstvu.

• **Spodnještajerski lekarnarji** so se udele-žili lekarniškega zborovanja v Gradcu, na katero je bilo preteklo nedeljo slišanich 300 lekarnarjev iz nemških alpskih dežel. S to svojo prvo udeležbo so bili spodnje-štajerski lekarnarji sprejeti v krog nem-škega lekarniškega zborovanja se je pri-čelo s svečanim glasbenim uvodom. Med predavatelji je bil tudi magister Vavpot iz Maribora, ki je orisal nalogo lekarnar-jev na Spodnjem Štajerskem.

posamezne instrumente »simfonia«. Beseda je očitno prevzeta po grški »symphonie« (t. j. sozvočje, konsonanca). Pustimo ob strani vse deloma zapleten razvoj imena, oblike in borbe med simfonijo in uverturo in poudarimo le dejstvo, da so ravno klasi-ki, tako zlasti Beethoven, obdedve imeni uporabljali (simfonia eroica, symphonie pa-storale itd.) in da sta seveda obe pravilni, izvirni grški besedi se pa bolj približuje naša simfonia, ki je povzeta po nemški in francoski simfoniji (Symphonie). Toliko v pojasnilo na marsikatero začudeno vprašanje.

Marijan Lipovšek.

ZAPISKI

• **Nov zvezek »Našega roda«.** V pravkar izšli 6. številki mladinskega mesečnika »Naš rod« so izšli naslednji prispevki: V. Pirnata črtica iz živalskega življenja »Leda in Medoc, St. K. pripovedna proza »Na obisku pri stričku«, Iva Peruzzijska pesem »Vnučinja Fedica sanja«, Toneta Gasparija črtica »Burja« (z lesorezom O. Gasparija), Gustava Strniše pesem »Zi-ma« (z ilustracijami Gregorja Strniše), članek »Temni del sveta« in V. Pirnata zgodovinski sestavek »Brodolomec Pedro«.

• **Ungareti.** Založba Mondadori je napo-vedala v svoji zbirki poezije »Specchio« izdajo celotnega pesniškega dela novega člana Italijanske Akademije Giuseppe Ungarettija. Izdaja bo obsegala šest knjig, združenih v celotno zbirko z naslovom »Vita di un uomo«. V italijanski poetični književnosti zadnjega časa je to eno naj-pomembnejših založniških dejanj. Razen teh šestih knjig poezije izide istotam pet

• **V Celju so se poročili:** Henrik Sommer in Stefanija Dornova, Leopold Grabnar in Marija Drčkova, Franc Kovač in Ana Krofotova, Anton Aškerc in Ana Rojniko-va, vsi iz Celja, dalje Robert Kancijan in Ana Vukovičeva ter Franc Kranjc in Vi-da Pušnikova. Umrli pa so Janez Lednik, Janez Breznik, Cecilija Vozelj in Miha Pirmajer, vsi iz Celja, dalje Cirila Lenko iz Nazarja, Elfrida Mastnakova iz okolice Vojnika, Janez Dežman z Javornika pri Jesenicah, Franc Zajc z Smartnega v Rožni dolini, Valentin Melanšek iz Pol-zele in Neža Vovkova iz Blance.

• **Sleparka pred sodiščem.** Ivana Gozd-nikova iz Maribora je celo vrsto ljudi opeharila s posojili in izvajanjem obleke. Čeprav bi si po svojih sposobnostih kot pisarniška moč lahko pošteno služila kruh, se je vendar rajši vdala pustolov-ščinam. Zato se je morala zagovarjati pred sodnikom poedincem posebnega so-dišča v Gradcu. Pokorila se bo 15 mese-cev v ječi.

Michelangelova „Pietà“

Nov dokaz, kako se v Rimu kljub vojnim ta-som zanimajo za vse stvari, posebno za vprašanje lepote in umetnosti, nudijo debate o pre-stavitvi slovitega Michelangelovega kipa »Pie-ta«. Ta kip se nabaja zdaj v cerkvi sv. Petra. Kakor znano, predstavlja Marijo s Kristusovim truplom. Marija drži telo svojega sina v naročju in je polna žalosti.

Sloviti kip stoji na svojem sedanjem mestu v cerkvi sv. Petra že od l. 1749. Že tedaj, ko so ga postavili, je splošno prevladoval obču-tek, da stoji previsoko, zaradi česar je prikrajšani v osvetljavi. Luč na kip namreč lije skozi okno in se tako blešči, da slepi gledalca.

O tej zadevi se je že toliko govorilo in pi-salo, da so se prijatelji umetnosti razdelili na dva tabora, katerih vsak je zastopal svoje sta-lišče. Kljub vsem debatom in prekanjem pa je ostal kip na svojem mestu. Zdaj po 200 letih pa menijo v Rimu, da je napočel čas, ko se na-paka v okusu postavitev lahko popravi. Ne-davno so napravili poseben odliček Michelange-love umetnine. S pomočjo tega odlička študi-raj zdaj prestavitev kipa na prikladnejše me-sto. Upajo, da se bo posrečilo dobiti za Michel-angelovo umetnino takšen kotiček in takšno razsvetljavo, ki bo dostojna velikega Michelan-gelovega dela, ki se odlikuje po brezprimerni lepoti in ljubkosti.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 28. JANUARJA 1943-XXI

7.30: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanskini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovensčini. 12.45: Operetna gla-sba. 13.00: Napoved časa; poročila v ita-lijanskini. 13.15: Poročilo Vrhovnega povelj-nišva Oboroženih sil v slovensčini. 13.25: Prenos za Nemčijo, orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14.00: Poročila v italijan-sčini. 14.15: Koncert radjskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Lahka glasba. 15.00: Poročila v slovensčini. 17.00: Napo-ved časa; poročila v italijanskini. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Nove plošče Cetra. 19.30: Poročila v slovensčini. 19.45: Pesmi in naprevi. 20.00: Napoved časa; Poročila v italijanskini. 20.20: Komentar dnevnih do-godkov v slovensčini. 20.30: Koncert orke-sra Cora, vodi dirigent Barzizza. 21.20: Schubert: Husar iz Felsheima, opera v treh dejanjih. 22.45: Poročila v italijanskini.

knjig proznega dela z naslovom »Seritti di viaggio e di letteratura«.

• **Pariška gledališča.** V januarskem dvo-nem zvezku torinskega obzornika »Il Drammatico« poroča Vittorio Guerrierio o novitetah pariških gledališč. V Comédie française igrajo novo komedijo Juliana Luchaira »Le cheval arabe«. Motiv je po-snet iz Boccacciovega »Decamerona« in prežet s pristno francosko ironijo. Kome-dijo dajejo skupaj z Racinovo »Phedro«, ki jo je režiser Jean-Louis Barrault pri-pravil na nov originalen način za oder: recitacija sloni na nekakem sinfoničnem gibanju glasov, ki se dvigajo in padajo glede na moč strasti ali bolesti ter tvorijo z igro protagonistov učinkovito celoto. Ta modernizacija Racinove tragične pesnitve zaznamuje velik uspeh. — V »Comédie des Champs-Élysées« so igrali novo komedijo Philippa Freya »Snouck«. Dramatič pri-kažuje s sredstvi sodobne psihologije tip da-našnjega skopuha. — V »Théâtre de l'Oeuvre« igrajo z znatnim uspehom novo komedijo Simone May »La 25e henere«. Snov je posneta iz študentovskega življe-nja, vendar se najboljši prizori novega de-la dogajajo med doraslimi ljudmi, torej v posttrankem toku te prvenstveno mlade-n

SPORT

Zimska priprava za atleta

Priprava mora biti splošna in podrobna ter bi morala biti obvezna ne samo za atleta, temveč za vsakega mladega človeka

Članek dr. Riccardija o smotrnosti priprave vsakega resnega atleta za nastopajočo sezono navaja v nadaljnjem: Če je priprava posvečena slogu in mišičju v pravem razmerju, potem je lahko povoriti o pravem treningu za uvod v sezono.

Razen splošnih koristi ima takšna priprava še naslednje namene:

1) da razvije delovanje mišic in organizma sploh do stopnje, v kateri so možni največji napori, če so potrebni;

2) da vzdržuje ravnotežje med delom raznih telesnih delov in tako tudi pripravi do čim koristnejše izrabe sil v najbolj prikladen trenutku;

3) da preprečuje vse slabe posledice, ki lahko zadenejo vsakogar, če slabo izvede kakšno vajo ali pa je primoran izvajati kretnje, za katere telo ni »razpoloženo« vnaprej;

4) da brusi podrobnosti v slogu za vsako disciplino, kar prinaša pozneje dragocene sadove in

5) da krepí osnovna načela discipline, privaja na stalno delo in treningu in daje tudi učitelju možnost, da podrobno proučuje svojega učenca.

Splošne lekcije

Vsi ti lepi cilji so dosegljivi samo tedaj, če se zimski trening izvaja po naprej določenem in nepopustljivem sistemu. To velja prav tako kakor za atleta tudi za trenerja, ki mora najprej proučiti vsakega izmed svojih varovancev in se odločiti za metodo, po kateri bo — pri vsakem drugače — dosegel zaželeni namen. Zato je najbolj pametno, da se vsi zimski treningi vršijo skupno pod nadzorstvom učitelja. Take skupne vaje bo lahko trener razdelil, kakor bo smatral za najbolj koristno. Za prve pol ure bi prišla v postev splošna lekcija, obstoječa iz kratkih in bolj ali manj hitrih gibov, katerih silo in brzino je treba poagoma stopnjevati. Učitelj mora pri tem vrniti kratke odmore in paziti tudi na to, da atleti uporabljajo najrazličnejše skupne mišičevja, urnik in spored pa morata biti sestavljena tako, da se učenec nikoli ne zdi dolgočasna.

Priprave v slogu

Po takem splošnem vežbanju, ki naj v vse smeri razvije vse skupine mišičevja, je najbolj prav razdeliti atleta v več skupin. bodisi po starosti ali po disciplinah ali po različnih sposobnostih in potrebah ter od druge do druge — dajati navodila. Ta drugi posebni del priprav — stilističnih jim rečimo — lahko traja najmanj eno uro. Takih skupnih vežb je lahko več tedensko: dve, tri ali tudi štiri, toda nikakor ne več.

V podrobnem je treba paziti na to, da se najbolj jači oni del, ki ga sam atlet zanemarija, v splošnem pa velja pravilo, da je treba pri vseh atletih gledati na razvoj trebusnih mišic ter hrbta in prsi. Skakalci: in tekači morajo utrjevati roke in ramena, za katere se med sezono skoraj ne brigajo, metalci pa naj se predvsem vežbajo v tekih in skokih.

Pri vsem delu v zimskih mesecih je izredno velikega pomena, da učitelj ustvarja vsakokratni spored kar se da pestro in živahno, tako da atlet nikoli ne čuti dolgočasnja ali neugodja. Pri tem mora skrbeti, da postopoma dviga težo posameznih vaj in tako skoraj neopazno potegne učenca s seboj, v izvajanju samem in njegovem načinu. Vedno več, vedno temeljiteje, vedno podrobneje, vedno natančneje, to bodi geslo za vsakega trenerja, ko prihaja teden za tednom pred svoje ljubljence v telovadnico.

Pisce članka — saj to je izvleček iz strokovnih izjav italijanskega državnega trenerja za lahko atletiko — navaja v nadaljnjem postopno in podrobno »obravnavo vsakega telesnega dela in vsake skupine mišic, pri čemer poudarja prav posebej, da vprašanju vdihanja in izdihanja ni treba posvečati nobene pozornosti več, ker naj bo samo naravno

Zimskemu treningu sledijo potem

prvi pomladni nastopi

za poskušnjo — na prostem. Če je le mogoče — kjer pač podnebje ni preostro — naj bi se zimski priprava izvajala zunaj, ker je mnogo bolj učinkovita. Prvi koraki v prosti naravi naj bi veljali kratkim tekom čez drn in strn po valovitem terenu brez večjih zaprek. Tudi ta trening se mora razvijati postopoma, da se organizem skoraj neopazno priuči spremembi in ni pozneje pritožb zaradi preutrujenosti, ki so neogibne po nepotrebnem priganjanju.

V zgodnji pomladi naj bi šel atlet na prosto za poskušnjo dvakrat ali trikrat tedensko (z nedeljo vred). Tudi nočne vaje

v toplem in suhem niso brez koristi, toda treba jih je organizirati nekaj ur po zavrti jedi. V zvezi s temi vežbami je treba misliti tudi na ne preveč toplo prho, ki zelo blagodejno vpliva na atletovo stanje.

Posebno poglavje bi bilo treba glede zimskega treninga napisati za one atlete, ki ne živijo v večjih sportskih središčih in so pri tem navezani sami nase. Pri njih mora vse opraviti — trdna volja. V največ primerih so učinki takega treninga v lastni režiji slabši od skupnega.

Odlčne obsebe je vredna razvada nekaterih atletov, ki so sicer v zimskem času daleč od vsakega premišljenega treninga, pa vendar nečje držati križem rok in se sem in tja bavijo s težko atletiko, recimo z rokoborbo ali dviganjem uteži. Te vaje prav nič ne koristijo bodoči spodobnosti atleta, imajo pa mnogo kvarnih posledic, ker okorevajo in povečujejo mišičje, ki potem ni več dovolj prožno in sprejemljivo za posebne zahteve atletskega sporta.

Malo je atletov, ki bi zagledali svet odnošno prišli na tekaške kot tako imenovani od Boga poslani talenti in taki se bodo seveda lahko priuili v vsaki disciplini mimogrede. Njihova forma je zmerom dobra. Toda, koliko jih je takih, ki so povrh tega tudi zmogljivi, da se telesno in živčno dovolj močno lahko spustijo v še tako odlično borbo? Zelo redki so prvaki po naravi in velika večina kaže kakršne koli nepopolnosti. Še večje pa je število onih mladih ljudi, ki jih je treba šele »napraviti«, bodisi glede vzdržljivosti bodisi glede sposobnosti v izvajanju njihovega sporta. In prav za take je zimski trening ogromnega pomena; tamkaj bodo odpravili vse one male hibe, v njem se bo njihovo telo, sčasoma razvilo v harmonično celoto, ki bo lahko vztrajala v sportskih naporih.

Zato je zimski trening neobhodno potreben in zato bi moral biti obvezen za vse najmlajše, ne glede na to, ali bodo vstopili v atletske vrste ali ne. Kajti taka okrepitev ni važna samo za sportnika, temveč za vsakogar v življenju; to je zahteva, ki bi se ji morali pokoriti vsi v zavesti, da tako oblikujejo lastni jaz kot telo in duha.

Drobne zanimivosti

Izkopavanje Vade Sabatije. V Vadu Ligure so začeli izkopavati antično mesto Vade Sabatije, kjer so odkrili mnogo starih keramik in kovinskih predmetov. Odkrili so tudi temeljne zidove mnogih hiš. Med najdbami je posebno dragocen kip boginje Rome iz bronu.

80.000 posnetkov na sekundo. V Nemčiji so zgradili nov aparat za snemanje, ki dovoljuje kinematografskim kameram 80 tisoč posnetkov na sekundo. S pomočjo novega aparata je mogoče natančno posneti pot izstrelka iz puške. Projekcija kinematografskega posnetka, izvršenega v eni sekundi, traja s pomočjo časovne leče 44 minut.

Kakšne filme so lani gledali na Norveškem. Po statistiki norveškega državnega filmskega ravnanstva je bilo preteklo leto predvajanih 120 filmov. Izmed teh je bilo 70 nemških, 22 švedskih, 9 danskih, 8 italijanskih, 5 norveških, 4 madžarskih, 1 finski in 1 španski film.

Za rop ovratne verižice obsojen na smrt. Pred neko dunajsko trgovino je 37letni vlomilec Alojz Burger s silo iztrgal srebrno verižico z vratu 3 letnemu dekletu, ki je čakalo na svojo mater. Burgerja so pri dejanju zasačili. Posebno sodišče na Dunaju ga je kot nevarnega ljudskega škodljivca obsodilo na smrt.

Psica je izsledila tatova. V Kamsdorfu na Turinškem je bila izvršena velika tatvina. Šele 30 ur po dejanju so pripeljali na kraj zločina psico ovčarske pasme, ki je po dve in polurnem sledenju v nekem gozdiču odkrila skrivališče, naslednji dan pa je izsledila tudi tatove.

1800 kg težak delfin. Pri Almeriji ob španski obali so ribiči ujeli 1800 kg težkega delfina.

Nemčija ima 151.000 km železnice. S prikličitvijo železniške mreže v Protektoratu, na Nizozemskem in v zasedenih zapadnih pokrajinah, se je povzpela dolžina železniške mreže nemških državnih železnic na 151.000 km. Še leta 1937. je znašala dolžina nemških državnih železnic samo 54.500 km.

Štednja z električnim tokom na Francoskem. Zaradi štednje z električnim tokom bodo po vsej Franciji ob torkih kinematografi zaprti.

Brazilske pristanišče Santos je, kakor poroča »United Press« iz Rio de Janeira, postalo prosta uvozna in izvozna luka za Paragvaj.

P. G. Wodehouse:

83

PODJETNI SAM

Humorističen roman

»Uuuu... uh!« je tisti mah zarjovel lord Tilbury in planil skozi vrtna vrata. Z dolgimi koraki je odhitel po Burberry Roadu, spremljan ob blaglasnega smukanja hlačnic, ki so obilovale cestni tlak, in od milega glasu podjetnega redarja:

»Ta človekoljubna organizacija, ki vam mora biti kot hišnemu lastniku še posebno pri srcu...«

Ko je utekel nevarnosti, je srečal prazen taksi. Pomahal mu je kakor obseden, skočil vanj in se iznemogel zgrudil na blazino.

XXVI

Sam sliši dobre novice

Kay je stopila na vr. Tema je bila razprostrla peroti nad zemljo, in vrk je bil prepojen s sladkim vonjem jesenske noči. To vonj jo je navdal s skeletnim koprnjenjem po občutku.

»Sam!« je zaklicalo dekle. Hitri koraki mladega človeka so se približali. Čez nekaj trenutkov je pomolil glavo izza plotu.

»Obzirni ste pa res, prijatelj da nikoli tega,« ga je pokarala. »Kaj vam je bilo, da se niste vrnili?« »Kup oprakov sem imel,« je Sam odgovoril.

»Willoughby, ki je pred nekaj minutami odšel, mi je pripovedoval močno zmešano istorijo. Vaš pičček jo je torej popihal?«

»Bogme.«

»Ubogi lord Tilbury!« je nadaljevala Kay, in srebrni smeh jo je poslilil.

Sam ni ničesar rekel.

»A kaj je hotel od vas, da vas je osebno poiskal?« »Prišel je povedat, da je dobil kablagram od mojega strica, ki ga prosil, naj me neugotoma pošlje nazaj v Ameriko.«

»Oh!« je vzklila s slabo prikrito zavzetostjo. Kratak molk je nastal. »Torej se vračate v Ameriko?«

»Na žalost.«

»Takoj?«

»Najbrže s parnikom, ki odrine v sredo.«

»Pa ne že prihodnjo sredo, kaj?«

»Pač, prihodnjo sredo.«

Nov molk. Noč je bila mirna, kakor da bi se bil čas obrnil nazaj in izpremenil Valley Fields v pokojno vasico, kakršna je bil pred dve sto leti.

»Torej odhajate?« je vprašala Kay.

»Bojim se, da ne pojde drugače,« je Sam odvrnil. Daleč nekeje v temi se je vlak naporno spihajel vzpenjal čez Sydenham Hill. Globoko malodušje se je polastilo mladenke.

»Da, tudi jaz mislim, da morate iti,« je dejala. »Stricu se ne smete zameriti, kaj ne da ne?«

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L — 30, za dr. in prov. takso — 60, za dajanje naslova ali šifro L 2. Najmanjši iznos za te oglase je L 7. Za ženske iznos je L 1. — za vse druge oglase L — 60 za besedo, za dr. in prov. takso — 60, za dajanje naslova ali šifro L 3. Najmanjši iznos za te oglase je L 10. —

Službo dobi

Šteparico
katera zna pripravljati in štetati, sprejemati, krmait Ivan, čevljarstvo, Ljubljana, Tržaška 11, Zavrli. 1358-1

Brivski pomočnik

provzrsten lahko preme: ni službo v dobro, stalno mesto, takoj ali diskretno za pozneje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Bojši salona« 1361-1

Barvarja

izurjenega in barvarju blaga in surovin sprejme Sekotex, Bleiweisova 12, dvorišče. 1367-1

Pomočnika

išče tovarna papirnatih vreč »Paprocen« Ljubljana, Lepodvorska 23. Izveščani v papirni stroji ali strojniki imajo prednost. 1369-1

Vajenci (ke)

Vajenca
za takojšnji nastop potrebuje. Pogoji mahu maturi z dobim uspehom »Mercedes«, Franc Bar, ml. mehanika-tehnika, Franciškanska 10, dvorišče. 1368-44

Vajenko

sprejme takoj M. Podkrajšek, frizer, Sv. Petra c. št. 12. 1363-44

Službe isče

Brivski pomočnik
starejši, dober in hiter delavec, išče zaposlenje, takoj ali po dogovoru. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Brivce«. 1379-2

Pošteno dekle

išče službo postrežnice. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zanesljivo in poštena«. 1368-2

Pouk

Italijanščine
nemščine, francosčine se lahko praktično nauči v treh mesecih. Metoda izvrstna. Honorar po dogovoru. Pouk v večernih urah ali na željo v nedeljo dopoldne. Zglašite se od 15 do 18: Novi trg 5/11. 1325-4

Mačje kože

in zajče, samo velike in zimske — kupuje krznarstvo
L. ROT, Ljubljana, Mestni trg 5

Agilne zastopnike

išče mo za NOVO MESTO, ROČEVJE in tudi za ostale kraje. — Zglašiti se pismeno ali osebno pri ASSICURAZIONI GENERALI Generalni zastop R (preje Zedinjena zavarovalnica d. d.) Ljubljana, Cigaletova ulica št. 1

DARMOL
Contro la stitichezza
proci zapetju

Večjo hišo

v centru mesta tudi preko milijona kupan. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Eventualno parcela«. 1356-20

V najem

Hišni lastniki!

Mirna industrija rabi obsežne dvorane prostore za stalno in najem. Kdor se takmi že razpolaga ozroma je pripravljen sezdati, naj blagovoli sporočiti na ogl. odd. Jutra pod »Visoko obrestovanje«. 1372-17

Stanovanja

1000 lir nagrade

dam onemu, ki mi preiskrbi 2-sobno stanovanje s pritlikinami. Naslov v vseh posl. Jutra. 1329-21a

2-sobno stanovanje

konfortno, v smeri Bežigrada ali Šiške, isčem za 1. marec Nudimo nagrado 1000 lir ali več. »Servis biro«, Sv. Petra c. 29. 1378-21a

Sobo odda

Sostanovalec

sprejem v lepo opremljeno sobo z elektriko za 60 lir mesečno, vhod s stopnicami. Malgačeva 15, pritl., levo 1374-23

Opremljeni sobi

lepi, spalnice in jedilnice z soupadabo kopalnice, oddam samo boljše-mu zakonskemu paru. Naslov v vseh posl. Jutra. 1359-23

Opremljeno sobo

oddam. Gorupova ulica 18-2. 1362-23

Sobo

strog center, separirano iz stopnic oddam. Naslov v vseh posl. Jutra. 1390-23

Opremljeno sobo

oddam na Mirju. Naslov v ogl. odd. Jutra. 1371-23

Sobe isče

Zakonca

izobražena, mirna in skromna isčeta opremljeno sobo s souporabo kuhinje ali plina. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zakonca«. 1319-23a

Ramo

Informacije vseh

vrst, razne usluge, razmnoževanja, prevode, prošnje in vloge v italijanščini izvršuje »SERVIS BIRO«, Sv. Petra cesta 29. V italijanščino prevaja prošnje, dopise trgovske in tehniške stroke. Tehnična pisarna. Cesta 29. Oktobra 13. J-170-M-37

Sv. Servis biro

Sv. Petra cesta 29.

V italijanščino

preveja

prošnje, dopise trgovske

in tehniške stroke

Tehnična pisarna. Cesta 29.

Oktobra 13. J-170-M-37

IL 31 GENNAIO

è l'ultimo giorno per rinnovare l'abbonamento alle radioaudizioni per l'anno 1943 senza pagare la sopratassa erariale

31. JANUAR

je poslednji dan za obnovitev radionaročnine za leto 1943 brez plačila dodatne državne takse

Prireditki

Pomaranče

in suhe gobe prodaja Gospodarska zveza Ljubljana, Bleiweisova c. 29. 1327-33

Suhe gobe

prodam na drobno ali večje količine pod mak. smalno ceno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Obščem na domue«. 1355-33

Seno in slamo

kupuje Gospodarska zveza Ljubljana, Bleiweisova c. 29. 1328-33

Informacije

Pozor!

Imam važno trgovsko zadevo; oseba, katere potrebuje radi svojih poslov, in ki bi lahko ob istem času obiskala gotovo trdiko v Osmu provin. cija Ancona naj se javi na naslov Zupana Izidor, Rakek 162. 1357-31

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Pisalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj

»Singer« za čevljarstvo obrt, nov ali že rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Singer«. 1332-29

Sivalni stroj</